

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**



СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ

**Тези доповідей
міжнародної науково-практичної конференції**

6 листопада 2014 року

**Біла Церква
2014**

Редакційна колегія:

Даниленко А.С., д-р екон. наук, академік НААН;
Сахнюк В.В., д-р вет. наук, професор;
Варченко О.М., д-р екон. наук, професор;
Паска І.М., д-р екон. наук, професор;
Олешко О.Г., канд. с.-г. наук, доцент;
Хом'як Н.В., канд. екон. наук, доцент;
Царенко Т.М., канд. вет. наук, доцент;
Білан А.В., канд. вет. наук, доцент;
Сокольська М.О., зав. редакційного відділу, відповідальний секретар.

Стратегічні пріоритети економічного розвитку агросфери: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції, 6 листопада 2014 р. – Біла Церква, 2014. – 43 с.

У збірнику тез представлені матеріали наукових досліджень з найактуальніших питань економічного розвитку агросфери, зокрема, удосконалення економічного механізму ефективного сільськогосподарського виробництва та державної підтримки аграріїв.

Наведені результати доповідались на конференції «Стратегічні пріоритети економічного розвитку агросфери» 6 листопада 2014 р. і можуть бути використанні науковцями, підприємцями та органами державної влади.

УДК 336.221.11:62-50

ЖИТНИК Т.П., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
tatpeyr@ukr.net

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОХОДІВ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

Процес міжнародної інтеграції та прагнення України до європейського співтовариства об'єктивно вимагають підвищення соціально-економічних стандартів до рівня розвинутих держав. Це зумовило необхідність формування нових підходів щодо проблем підвищення рівня життя та доходів сільського населення. Адже, саме в цій сфері спостерігається найбільше відставання України, що є серйозною перешкодою на шляху до євроінтеграції. Тому проблеми стабілізації і зростання рівня доходів населення належать до одних з найважливіших в питаннях створення високоефективної економіки.

На сьогодні питома вага заробітної плати у ВВП становить менше 45%, а у структурі собівартості продукції близько 10%, що відстає від стандартів розвинених країн світу, де такі показники сягають 60%. Це призводить до низької вартості робочої сили і, як наслідок, до зниження ефективності праці.

В сучасному українському суспільстві укорінилось майнове розшарування і диференціація доходів населення: доходи 10% найбільш забезпеченого населення перевищують доходи 10% найменш забезпечених, більше, ніж в 10 разів, при цьому більше половини громадян отримує дохід на одного члена сім'ї менший від прожиткового рівня. Такі диспропорції обумовлюють необхідність перегляду концептуальних засад регулювання доходів селян.

В Україні за розрахунками Інституту демографії і соціальних досліджень НАНУ показник Джині-Тейла (вимірює диференціацію між спостереженнями у вибірці, тобто між кожним домогосподарством у вибірці) становить 30,6%, що свідчить про наявність значної нерівності в доходах сільського населення.

Рівень основних показників диференціації доходів селян в Україні свідчить про наявність значних масштабів розшарування українського населення, тоді як у міжнародному порівнянні значення цих показників не викликають занепокоєння. Так, значення коефіцієнту співвідношення кумулятивних часток доходів у крайніх квінтільних групах населення в Україні сьогодні складає 4,3 рази, що є меншим, ніж у більшості європейських країн та країнах Єврозони, де даний показник складає 4,4 рази. У таких європейських країнах, як країни Балтії, Велика Британія, Італія, Іспанія тощо відповідне значення коефіцієнту фондів є помітно вищим (4,8-5,5 разів), а у Португалії взагалі становить 6,5 разів. Те ж можна сказати і про коефіцієнт Джині, значення якого в Україні не перевищує відповідні показники по основним європейським країнам.

Отже, державне регулювання доходів має активізувати трудові зусилля сільського населення. Пріоритетними є підвищення питомої ваги оплати праці в структурі собівартості продукції та ВВП; випереджальне зростання первинних доходів селян в порівнянні із вторинними; узгодження динаміки оплати праці з її продуктивністю.

УДК 330.142.23

ЗАДОРЖНА Р.П., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ ФІНАНСОВОГО СЕКТОРУ В ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Функціонування фінансового сектору (сектору фінансових корпорацій, СФК) є об'єктом ретельної уваги науковців, практиків, органів державного регулювання з огляду на його

дуалістичний характер та неоднозначну роль в економіці. З одного боку, сектор фінансових корпорацій спроможний забезпечити широкі можливості для розвитку не лише бізнес-сектора, але й широкого кола зацікавлених в його послугах осіб; з іншого боку – неконтрольоване його функціонування несе потенційні ризики та загрози стабільності всієї економічної системи, яскравим прикладом чого стала глобальна фінансова криза 2007-2009 рр.

Наявність потужного ефективного фінансового сектору є передумовою поступального розвитку реального сектору економіки та економічного зростання в країні. І навпаки, відсутність ефективного фінансового ринку здатна спричинити дисбаланс в економіці, який, в свою чергу, звужує можливості розвитку конкурентного середовища.

Історично поява та інституціоналізація фінансового сектору була зумовлена потребою в додатковій формі мобілізації коштів для забезпечення розвитку економіки держави. По мірі ускладнення виробничих відносин та удосконалення продуктивних сил ця потреба лише збільшувалась в кількісному вимірі з огляду на зростання масштабності проектів, що потребували фінансування, та вимагала все більш спеціалізованих фінансових інструментів для забезпечення акумуляції та перерозподілу вільних фінансових ресурсів, які є предметом діяльності інституційних одиниць фінансового сектору.

Певний обсяг тимчасово вільних коштів утворюється у окремих інституційних одиниць, котрі отримують доходи внаслідок своєї участі в процесі суспільного відтворення, і мають змогу або витратити їх на споживання, або заощаджувати невикористану в поточному періоді їх частину для використання в майбутніх періодах. Економічно доцільним і обґрунтованим є прагнення власників вільних коштів (фінансово профіцитних одиниць, ФПО) як мінімум, убезпечити їх від інфляційного знецінення; як максимум – отримати від володіння ними певні економічні вигоди. Відтак з боку ФПО формується попит на прибуткове інвестування вільних коштів.

З іншого боку, в економічній системі існують фінансово дефіцитні одиниці (ФДО), котрі відчують потребу в коштах понад ті, що вони мають в своєму розпорядженні на умовах власності, оскільки реалізація певних їх намірів потребує фінансування в більших обсягах, ніж наявна у них сума фінансових ресурсів.

Зміст і характер цих намірів залежить від того, до якого інституційного сектору належить одиниця, що відчуває дефіцит коштів. Так, органи державного управління потребують фінансування витрат державного бюджету у випадку недостатності його доходів; домогосподарства зазвичай формують попит на додаткові кошти для задоволення своїх споживчих потреб коротко- та довгострокового характеру та інвестиційних потреб. Інституційні одиниці – виробники товарів і нефінансових послуг не завжди мають достатньо власних коштів для подальшого розвитку і збільшення масштабів своєї діяльності, тому відчують потребу в залученні зовнішніх джерел фінансування операційної та інвестиційної діяльності. Отже, для сектору нефінансових корпорацій фінансовий сектор забезпечує отримання інвестиційного ресурсу для фінансування розширення виробництва чи його технологічного переозброєння.

Відтак процеси вивільнення коштів і утворення заощаджень з одного боку та формування попиту на фінансові ресурси з іншого боку зумовлюють існування в ринковому середовищі двох протилежних, але зацікавлених одне в одному груп економічних одиниць, які можуть належати до будь-якого інституційного сектору економіки. На практиці безпосередня взаємодія цих одиниць з приводу задоволення своїх потреб фінансового характеру в більшості випадків є проблематичною, проте вона успішно здійснюється завдяки функціонуванню фінансового сектору, який в різних варіантах забезпечує узгодження інтересів ФДО і ФПО.

Діяльність фінансового сектору «замикає» на собі задоволення фінансових потреб основних суб'єктів національного господарства, забезпечуючи при цьому отримання доходу і прибутку самими одиницями фінансового сектору.

Участь фінансового сектору в процесах перерозподілу вільних фінансових ресурсів є вигідною як для ФПО, так і для ФДО. Для індивідуальних інвесторів воно уможливорює швидку та комфортну реалізацію їх інвестиційного потенціалу, оскільки за відсутності таких

посередницьких структур індивідуальні інвестори змушені були б самостійно здійснювати пошук «сфери застосування» своїх інвестиційних ресурсів, що, безумовно, є більш тривалим, ризикованим і складним процесом.

З іншого боку, завдяки СФК забезпечується доступ ФДО до інвестиційного капіталу, необхідного для їх подальшого розвитку. При цьому надзвичайно важливим є те, що діяльність фінансового сектору має мультиплікативний ефект, котрий виявляється в тому, що концентруючи часто невеликі за обсягом індивідуальні заощадження, він уможливує фінансування надзвичайно капіталомістких проектів, що за відсутності фінансових посередників могло б взагалі не відбутись. Отже, результат функціонування фінансового сектору є значущим як на рівні окремих індивідуальних інвесторів, так і на рівні всієї економіки: сектор фінансових корпорацій забезпечує перенесення ефекту прибуткового розміщення тимчасово вільних коштів з мікрорівня на макрорівень.

УДК 339.137.2:658.1

ПРИХОДЬКО Т.В., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПРОДУКЦІЇ ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Економічну стійкість підприємства на конкурентному ринку сучасна теорія і практика поєднує з забезпеченням конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність характеризує властивість об'єкта задовольняти певну конкретну потребу в порівнянні з аналогічними об'єктами ринку. Її можна розглядати стосовно найрізноманітніших об'єктів: проектно-конструкторської документації, технології виробництва продукції, окремого проекту, підприємства, галузі, регіону, країни в цілому.

Конкурентоспроможність підприємства означає його здатність до ефективної господарської діяльності та забезпечення прибутковості в умовах конкурентного ринку. Інакше кажучи, конкурентоспроможність підприємства – це здатність забезпечувати виробництво і реалізацію конкурентоспроможної продукції.

Конкурентоспроможність продукції визначається як її перевага у порівнянні з будь-якою продукцією при задоволенні покупцем його потреб. Тобто це ступінь відповідності продукції на певний момент вимогам цільових груп споживачів або обраного ринку за найважливішими характеристиками: технічними, економічними, екологічними тощо.

Конкурентоспроможність продукції (послуги) залежить від ряду чинників, що впливають на пріоритетність товару і визначають обсяг їх реалізації на певному ринку:

- техніко-економічні чинники, які залежать від продуктивності і інтенсивності праці, витрат виробництва, наукоємності продукції – якість, продажна ціна і витрати на експлуатацію (використання) або споживання продукції (послуги);

- комерційні чинники, які визначають умови реалізації товарів на конкретному ринку - кон'юнктура ринку (гострота конкуренції, співвідношення між попитом і пропозицією даного товару, національні та регіональні особливості ринку, що впливають на формування платоспроможного попиту на дану продукцію або послугу.);

- нормативно-правові чинники, які відображають вимоги технічної, екологічної і морально-етичної безпеки використання товару на даному ринку, патентно-правові вимоги (патентна чистота і патентний захист); у разі невідповідності товару діючим нормам і вимогам стандартів і законодавства він не може бути проданий на даному ринку.

Конкурентоспроможність продукції значною мірою впливає на конкурентоспроможність підприємства в умовах ринку, темпи технічного прогресу, впровадження інновацій, зростання ефективності виробництва, економію всіх видів ресурсів, використовуваних на підприємстві.

НЕПОЧАТЕНКО А.В., здобувач
Білоцерківський національний аграрний університет

АНАЛІЗ ЗМІН МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МТП СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ ЗА ОСТАННІ ДВА ДИСЯТИРІЧЧЯ

При обробці статистичних даних нами отримані параметри експоненційних регресій, відповідних зміні кількості тракторів, зернозбиральних та інших видів комбайнів по Україні за період з 1995 по 2012 рік. Статистичні дані добре апроксимуються. Середня відносна помилка апроксимації $A =$ не вище 0,2%.

З регресій нами отримано, що якщо найближчим часом не зробити кардинальних змін в обсягах інвестицій в основний капітал сільського господарства України, то вже в 2020 році відбудеться суттєве зменшення порівняно з 2010 роком сільськогосподарської техніки: тракторів – у 2 рази, зернозбиральних комбайнів – у 1,92 рази, тракторів і комбайнів усіх типів – у 2,04 рази.

Найбільш негативна тенденція, в сільськогосподарських підприємствах України спостерігається з наявною чисельністю кукурудозбиральних і льонозбиральних комбайнів. Для того, щоб зупинити негативний процес зменшення кількості сільськогосподарської техніки, необхідно збільшити кількість придбаної підприємствами за рік нової техніки як мінімум:

$$n_n = n_e. \quad (1)$$

З рівнянь отримано, що для цього необхідно, щоб коефіцієнти оновлення техніки (K_0) за рік мають бути не меншими наступного значення:

$$K_0 = \frac{n_n}{n} \cdot 100 = (1 - e^{-a_1}) \cdot 100. \quad (2)$$

Для того, щоб відбувався зворотний процес (повернення до значення попередніх років) коефіцієнти оновлення техніки (K_1) за рік мають бути :

$$K_1 = \frac{n_n}{n} \cdot 100 = e^{-a_1} \cdot (1 - e^{-2 \cdot a_1}) \cdot 100\%, \quad (3)$$

З відповідних параметрів регресій нами отримані рекомендовані коефіцієнти оновлення для різних типів техніки в сільськогосподарських підприємствах України. Так, зокрема для зупинки негативного процесу зменшення кількості техніки коефіцієнти оновлення (K_0) за рік повинні становити :

по тракторах – 6,7 %; зернозбиральних комбайнах – 6,3 %; кукурудозбиральних комбайнах – 10,9%; картоплезбиральних комбайнах – 9,2 %; бурякозбиральних машинах – 11,1%; льонозбиральних комбайнах – 12,6%.

Для того, щоб відбувся зворотний процес (повернення до значення попередніх років), необхідно, щоб коефіцієнти оновлення (K_1) в сільськогосподарських підприємствах України становили: по тракторах – 13,9 %; зернозбиральних комбайнах – 13,0%; кукурудозбиральних комбайнах – 23,1%; картоплезбиральних комбайнах – 19,4 %; бурякозбиральних машинах – 23,9%; льонозбиральних комбайнах – 26,9%.

СИДОРЕНКО А.І., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ІНСТИТУЦІЙНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ПРАЦІ В АПК

Відсутність системного підходу до вирішення, в умовах ринкових перетворень, питань ефективного використання машин, обладнання та устаткування призводить до того, що

проблема набула загально державного значення. Одним із шляхів вирішення цієї проблеми є формування і подальший розвиток інституційного середовища аграрного сектору економіки України.

Інституційна теорія дозволяє розглядати проблему ефективного використання засобів праці з позицій відносин між індивідами і економічними агентами-організаціями. Інститути як набір правил, норм, звичаїв усталених в суспільстві (інститут: власності; земельних відносин; конкуренції; обміну; найманої праці; державного регулювання економіки тощо), а також інституції як матеріальні носії функцій інститутів (організації та установи), які реалізують ці функції в процесі функціонування аграрного сектору економіки (аграрні підприємства й особисті селянські господарства, оптові й роздрібні ринки, аграрні біржі, агроторгові доми, страхові компанії, органи управління агропромислового розвитку тощо) сприяють оптимізації взаємодії продуктивних сил і виробничих відносин.

Наближення до оптимальної відповідності виробничих відносин рівню і характеру розвитку продуктивних сил сприятиме ефективному використанню засобів праці загалом і зокрема:

- розбудові повноцінного ринку с.-г. техніки та вивченню його кон'юнктури;
- забезпеченню умов для створення і виробництва вітчизняних зразків техніки й обладнання, ліцензійного виробництва іноземних зразків с.-г. техніки в Україні;
- розвитку мережі с.-г. обслуговуючих кооперативів спільного використання с.-г. техніки.

УДК 332.146.2(477):330.341.1

БЕЗПЕЧНА І.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Забезпечення високих темпів і якості економічного розвитку передбачає підвищення конкурентоспроможності української економіки, яка тісно пов'язана з активізацією інноваційних процесів – впровадженням високих технологій у виробництво, в тому числі ресурсозберігаючих, і розширення випуску інноваційної продукції, що має кращі споживчі властивості і здатна успішно змагатися на внутрішньому і зовнішньому ринку. Сьогодні Україні, щоб вернути собі позиції лідера і стати країною з конкурентоспроможною економікою, потрібно мати чітке визначення, по-перше, поняття інноваційного потенціалу, а по-друге, його складу. З цією метою необхідно чітко визначити всі істотні фактори, які спричиняють його динаміку.

Метою дослідження є системний аналіз методичних підходів до сутності інноваційного потенціалу, уточнення поняття інноваційного потенціалу та визначення його структури, а також оцінка інноваційного розвитку регіонів. У розвитку економічної системи істотну роль відіграє розвиток інноваційного потенціалу. Поняття «інноваційний потенціал» стало «концептуальним відображенням феномену інноваційної діяльності». Сучасний розвиток національної економіки, заснований на нових знаннях, технологіях, формах управління, є основою соціально-економічного розвитку країни, що дозволяє забезпечити її безпеку на довгострокову перспективу, і характеризується переходом від відтворювального типу зростання до інноваційного. В основі інноваційного потенціалу тієї або іншої господарської системи лежать сукупність наукових знань, інновацій, що знаходяться в різних стадіях науково-виробничого циклу, невикористані резерви техніки, технологій, кадрових ресурсів і організації у діючому виробничому середовищі, а також запаси нових техніко-технологічних засобів, що не функціонують, творчий потенціал колективу.

На сьогодні в Україні рівень використання інноваційного потенціалу є недостатнім. Основні чинники, що перешкоджають розвитку інноваційного потенціалу регіону, це нерозвиненість нормативно-правової бази інноваційної діяльності; нерозвиненість

інноваційної інфраструктури; недостатня кількість податкових пільг і субсидій для стимулювання інноваційної активності підприємств; недостатність коштів; недостатність кваліфікованого персоналу; слабка матеріальна, науково-технічна база й застарілі технології та ін. Таким чином, виникає потреба у подальшому детальному розгляді та аналізі чинників, які впливають на інноваційну діяльність підприємств, та формулювання заходів, що забезпечать зростання інноваційної активності вітчизняних суб'єктів господарювання.

УДК 331.556

БОТВИНКО Н.А., ст. викладач

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РОБОЧОЇ СИЛИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Робочій силі належить головна роль у суспільному виробництві. Формування світового господарства, посилення глобалізації економіки постійно потребує переміщення усіх рухомих видів ресурсів й цілком закономірно супроводжується зростанням і масштабністю міграції робочої сили. Як відомо, причини, що породжують міграцію робочої сили, різноманітні. В цілому їх поділяють на дві групи: загальні, які визначають тенденції розвитку всіх форм міжнародних економічних відносин, і специфічні, що пов'язані тільки з міграцією. В Україні домінуючим мотивом трудової міграції залишається економічний. Стандарти оплати праці в нашій державі далекі від європейських, навіть якщо порівнювати з країнами, які нещодавно приєдналися до ЄС.

Звичайно, постає питання про ймовірність масштабів міграції з України. За підрахунками окремих українських експертів, поза межами країни працюють від 3 до 5 млн. чоловік (за іншими оцінками – до 7 млн.). За даними ОЕСР, кількість українських трудових мігрантів становить майже 4,8 млн. чоловік. Основна причина такої розбіжності в оцінках зумовлена небажанням тих, хто виїжджає, реєструватись у відповідних органах влади. Всесвітня економічна криза частково уповільнила еміграцію у багатьох частинах світу. Проте очікується, що трудові переміщення зростуть із 3 млрд. нині до більш ніж 4 мільярдів вже до 2030 року, і це зростання буде навіть швидшим, ніж приріст населення Землі. Враховуючи такі міжнародні масштаби, трудову міграцію українців можна вважати досить помірною. Але на фоні ускладнення демографічної ситуації міграція обумовлює скорочення населення. Вона також негативно впливає на його статево – вікову структуру, трудовий та інтелектуальний потенціал держави взагалі.

У міждержавному обміні мігрантами скорочення зазнало населення України всіх вікових груп та найбільше це стосується жінок в працездатному віці.

УДК 330.142.21/341.2

РИБАК Н.О., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ІНТЕНСИВНИЙ ВИРОБНИЧИЙ ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Основною рушійною силою інтелектуалізації економіки є перетворення людського капіталу в інтенсивний виробничий фактор економічного розвитку. У другій половині ХХ ст. НТР докорінно змінила роль людини у процесі суспільного виробництва, висуваючи підвищені вимоги до якісних характеристик національного людського ресурсу країн, а саме

рівня освіти людей, їх кваліфікації, знань та компетенцій, а також здоров'я, продуктивності праці і креативного потенціалу.

Підвищення якості людського капіталу в усіх напрямках і у всіх соціально-економічних групах дозволяє швидше освоювати новітні технології, нові види товарів і послуг, ринки, формувати конкурентоспроможне виробництво, підвищувати прибутковість підприємств і доходи працівників, менеджерів, власників капіталу й землі, бюджетів усіх рівнів, збільшувати національний дохід і національне багатство, розширювати інтелектуальний потенціал суспільства, формувати ефективний, справедливий, мотивований, законотворчий, трудовий спосіб життя.

Значення людського капіталу вбачається не лише в тому, що він забезпечує підвищення продуктивності праці, ріст національного багатства, прискорення науково-технічного прогресу, але й у тому, що він змінює зміст праці, перетворює суспільство в соціально-ринкове. Підвищуючи якість людського капіталу, суспільство створює умови для росту зайнятості населення, прискорення розвитку соціальної сфери, формування ефективного способу життя, конкурентоспроможного виробництва, сприяє виникненню нових потреб, розширенню попиту. У цьому випадку підвищується якість життя, формується ефективний, конкурентоспроможний спосіб життя.

Саме людина з відповідною освітою, кваліфікацією, навичками, досвідом забезпечує необхідні ринкові зміни. Ефективність економіки значною мірою визначається якістю людського капіталу. Відтак запорукою сталого економічного розвитку України стають інвестиції в освіту, науку, охорону здоров'я, мобільність працівників, мотивацію праці, тобто у ті пріоритетні сфери життєдіяльності суспільства, де формується людський капітал.

УДК 631.151.3:633.1

ГАЛЕНКО О.І., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

galenko55@mail.ru

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ

Сучасні тенденції розвитку зернопродуктового підкомплексу, посилення впливу зовнішніх факторів на його функціонування та розвиток, структурна перебудова галузі, інші особливості сучасного етапу функціонування АПК вимагають активного використання сучасних методів дослідження, якісно нових підходів до оцінки розвитку та ефективності управлінської діяльності на основі економічних критеріїв та показників.

Аналіз останніх джерел та публікацій підтверджує той факт, що вивченню критеріїв оцінки ефективності функціонування зернопродуктового підкомплексу приділяється значна увага зі сторони науковців. Даній проблематиці присвячені наукові праці таких вітчизняних вчених як Зинов'єва Ф.В., Калюжної О.В., Андрійчука В.К., Воронова А.А., Рассказова С.В., Колесника В.М, Савчук Т.В. та ін. Аналіз поглядів науковців дає зрозуміти, що питання оцінки ефективності управлінської діяльності є не достатньо вивченим. Не зважаючи на наявність апробованих методик дослідження зернопродуктового підкомплексу, зокрема в наукових розробках Лебедева К.А., Погрищука Б.В. тощо, все ще не знайшли остаточного визнання системний, комплексний, динамічний і функціональний підходи, в результаті чого, як зазначає Зинов'єв Ф.В., в дослідженнях залишається поза розглядом низка якісних характеристик: сукупна ефективність і ефективність на різних етапах і складових, відповідність засобів, що використовуються, поставленим цілям тощо.

Взагалі не існує ідеальних методів і підходів до оцінки ефективності управлінської діяльності. Розвиток методів оцінки ефективності управління відбувається паралельно з еволюцією форм організації виробництва, змінами поглядів на зміст і цінність його результатів.

Ми виходимо з того, що методологія дослідження організаційно-економічного механізму управління зернопродуктовим підкомплексом в сучасних умовах повинна охоплювати методи дослідження, які ґрунтуються на діалектико-ієрархічному підході до зернопродуктового підкомплексу як складної економічної системи, якій притаманні рух, розвиток і протиріччя.

Економічну ефективність всього зернопродуктового підкомплексу доцільно розглядати як загальну суму економічних результатів кожної його галузі за допомогою цілого комплексу показників.

Для оцінки ефективності управління сільськогосподарськими підприємствами, які займаються виробництвом і реалізацією зерна, може бути використана система показників, запропонована К.Лебедевим, яка включає: показник ринкової долі підприємства на ринку зернових (в межах адміністративного району); відносна ринкова доля по відношенню до лідера; ціна реалізації 1 ц зерна в середньому по підприємству і в розрізі каналів збуту; кількість ринкових покупців продукції (за виключенням продажу зерна населенню в рахунок оплати праці і за оренду майнових та земельних паїв); темпи росту обсягів продажу зерна тощо.

Особливістю зернопродуктової галузі є те, що один і той самий продукт (зерно) відрізняється за якістю, поживними характеристиками, може використовуватись за різним призначенням і, відповідно, поділяється на групи (продовольче, кормове, насіннєве). Як зазначає Калюжна О.В., в залежності від призначення зерна буде суттєво відрізнятися і система показників для визначення його економічної ефективності.

Дослідженні ефективності управління зернопродуктовим підкомплексом слід враховувати ієрархічну структуру механізму управління, з чого випливає необхідність врахування відмінностей в цілях, завданнях, інтересах, а відповідно й ефективності, об'єктів управління різного рівня. Тому ефективність управління на мікро- та макрорівнях може бути оцінена за допомогою різних показників, а загальний рівень ефективності управління підкомплексом може бути оцінений на основі вироблення комплексного підходу, який дозволяв би узгоджувати цілі й інтереси об'єктів управління різного рівня з загальнонаціональними інтересами забезпечення продовольчої безпеки країни, досягнення науково обґрунтованих норм споживання основних продуктів харчування, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських виробників на світовому ринку тощо.

Системне використання вищенаведених показників може забезпечити комплексний аналіз ефективності управління зернопродуктовим підкомплексом та наукове обґрунтування заходів щодо його підвищення на мікро- та макроекономічному рівнях.

УДК 368.54

БАБИЦЬКА О.О., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

vabitskaya_olga@ukr.net

ДОЦІЛЬНІСТЬ СТРАХУВАННЯ ВРОЖАЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Особливістю сільськогосподарського виробництва є сезонність та залежність від природно-кліматичних умов. На витрати надзвичайної діяльності сільськогосподарських підприємств Сумської області за 2009-2013 рр. припадало близько 5% загальних витрат. Такі витрати мали місце, зазвичай, взимку та навесні, які пов'язані із загибеллю посівів озимих культур через вимерзання та утворення льодяної кірки. Так, наприклад, у 2009-2013 рр. у середньому із 405 сільськогосподарських підприємств (крім фермерських господарств) лише 92 застрахували ризики втрати врожаю, спричинені несприятливими погодними умовами. Це, в основному, стосується товаровиробників північних районів Сумської області – Середино-Будського, Шосткинського та Ямпільського.

Щорічне зменшення кількості суб'єктів страхового ринку Сумської області у галузі майнового страхування пов'язано з наступним. За останні роки підприємствам сільськогосподарської галузі з державного бюджету частково компенсувалися витрати, понесені на страхування ризиків загибелі сільськогосподарських культур за програмою «Здешевлення вартості страхових внесків (премій), фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку». Компенсація за даною бюджетною програмою виплачувалася сільськогосподарським товаровиробникам, які застрахували ризики загибелі (втрати) сільськогосподарської продукції, у розмірі 50 відсотків вартості страхових премій (внесків), сплачених страховим компаніям. До таких витрат відносили як часткову, так і повну втрату (загибель) посівів сільськогосподарських культур унаслідок вимерзання, пожежі, затоплення тощо. Згодом, починаючи вже з 2009 року (у зв'язку зі вступом до Світової організації торгівлі), Україна відмовилась від окремих бюджетних програм прямого впливу (програми «жовтої» скриньки), в тому числі і даного виду підтримки, оскільки такі заходи бюджетних дотацій викривляють торгівельний баланс серед країн-членів Світової організації торгівлі.

У той же час, витрати товаровиробників зі сплати страховим компаніям внесків, що не отримали страхового відшкодування, не перевищували збитки від втрати врожаю підприємств, які його не застрахували. Більше того, у разі настання страхового випадку й отримання страхового відшкодування, витрати підприємств, ризики яких застраховані, були б значно нижчими.

Таким чином, незважаючи на скорочення державної підтримки та скрутного фінансового становища, страхування врожаю сільськогосподарськими підприємствами є доцільним, що дозволяє скоротити рівень загальних витрат.

УДК 657.221:339.9

ХОМЯК Н.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Організація бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві визначається, передусім, тими цілями й завданнями, які вона покликана вирішувати.

На підприємствах, що постійно здійснюють зовнішньо-економічні операції, у складі бухгалтерської служби слід виділити окремі посади бухгалтерів, кількість яких залежить від обсягів здійснення тих чи інших операцій. До функцій цих бухгалтерів входить: облік розрахунків з іноземними постачальниками та покупцями (при попередній та наступній оплаті); облік розрахунків зі сторонніми організаціями, що сприяють здійсненню експортно-імпортних операцій (транспортні, страхові організації, декларанти, митниця); контроль за додержанням строків розрахунків, встановлених чинним законодавством та укладеними договорами; облік розрахунків з банками (по акредитивах, інкасо, переказах, з купівлі-продажу іноземної валюти); оформлення та облік розрахунків по закордонних відрядженнях; складання облікових реєстрів по операціях у іноземній валюті; подання узагальнених даних щодо зовнішньоекономічної діяльності для складання фінансової звітності; складання податкової та статистичної звітності щодо зовнішньоекономічної діяльності.

Облік зовнішньоекономічної діяльності ведеться на підставі первинних документів, частина яких складається на підприємстві, а інші - надходять від інших підприємств, у тому числі закордонних.

Їх правильне й кваліфіковане оформлення відіграє важливу роль для успіху її здійснення на всіх етапах. Такі документи отримали назву зовнішньо-торговельних, вони підтверджують виконання угоди купівлі-продажу з іноземним контрагентом. Головним документом є зовнішньоторговельний контракт, який є результатом домовленості експортера

та імпортера, що визначає обов'язки сторін на всіх етапах руху товару від продавця до покупця.

Суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності повинен бути зареєстрований у митних органах за місцем державної реєстрації.

На великих підприємствах роботу щодо укладання контрактів та митного оформлення товарів доцільно покладати на інші відділи та служби (юридичний, протокольний, валютно-фінансовий тощо).

На малих та середніх підприємствах, де такі відділи відсутні, до функцій бухгалтерської служби (бухгалтера) додаються функції з укладання договорів, контролю за їх виконанням та декларуванням товарів.

Таким чином, облік зовнішньоекономічної діяльності залежить, насамперед, від правильності та юридичної обґрунтованості укладених угод, своєчасності здійснення поставок та їх оплати, від правильності оформлення всіх необхідних первинних документів при перевезенні продукції через кордон та від кваліфікації бухгалтерів, що його здійснюють.

УДК 657.11:332.63

СТАДНІК Л.І., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПЕРВИННИЙ ОБЛІК ОРЕНДНИХ ОПЕРАЦІЙ ІЗ ЗЕМЕЛЬНИМИ НАДІЛАМИ

Земля завжди була найважливішим і незамінним засобом виробництва у галузі сільського господарства. Виходячи з того, що мораторій на продаж землі сільгосппризначення в Україні дотепер фактично продовжує діяти, виробники сільськогосподарської продукції вимушені брати земельні наділи в оренду.

І як наслідок – більшість аграрних формувань орендують земельні ділянки для забезпечення власного виробництва, що і формує систему розрахунків з власниками земельних паїв по нарахуванню та сплаті орендної плати. Для забезпечення дієвості цієї системи і прийняття відповідних управлінських рішень особливо важливим є питання відображення у обліку розрахунків з власниками земельних паїв по їх оренді.

Питання обліку оренди земель сільськогосподарського призначення та регулювання орендних земельних відносин у сільськогосподарських підприємствах досліджувало велике коло вчених: Ф.Ф. Бутинець, Д.С. Добряк, О.Ю. Єрмаков, В.М. Жук, Г.Г. Кірейцев, П.Т. Саблук, В.П. Ярмоленко, однак воно залишається далеко не вирішеним і потребує подальшого поглибленого вивчення і вдосконалення.

Цивільний і Господарський кодекси (далі – ЦК, ГК) розглядають договори оренди нерухомості (у т. ч. земельних ділянок) як абсолютно самостійні правові відносини, відмінні, зокрема, від договорів підряду або договорів про надання послуг.

Слід зазначити, що ні діючим законодавством не передбачено складання сторонами будь-яких документів із нарахування орендної плати. Тому складати двосторонні акти (акт нарахування орендних платежів, акт виконаних робіт, акт надання послуг), які підтверджують нарахування орендної плати, сторони не зобов'язані. Виходячи з цього, орендодавець та орендар не оформляють двосторонні документи. Але ми знаємо, що будь-яка господарська операція фіксується в бухгалтерському обліку на підставі належним чином оформлених первинних документів. З позиції обліку нарахування та виплата орендної плати – дві самостійні операції. Тому сільгосппідприємство-орендар зобов'язане складати відповідні первинні документи, які відображають ці операції.

В договорі оренди земельного паю має бути чітко прописана форма орендної плати, тобто грошова, натуральна або наданням послуг.

Затвердженій формі первинного документа для нарахування орендної плати немає. На практиці підприємства складають відомість нарахування орендної плати, форму якої розробляють

довільно. Ми вважаємо, що необхідно застосовувати форму відомості, яка рекомендована Мінагрополітики, де передбачені такі показники, як дані про нараховану орендну плату, утриманий ПДФО, фактичну виплату орендної плати, а також сальдо розрахунків.

УДК 657.411.8

ЗАБОЛОТНИЙ В.С., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
zabolotnys120485@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ВІДПОВІДНО ДО НП(С)БО 1

Економіка підприємства визначається структурою його доходів і витрат. Ефективне функціонування будь-якого підприємства не можливе без належним чином налагодженого руху грошових коштів. Будь-яке надходження коштів на підприємство – це дохід, а їх використання – це витрати. Діяльність підприємства буде ефективною в тому випадку коли доходи перевищують витрати, тобто підприємство отримує прибуток.

Головним, а часто єдиним джерелом одержання доходів сільськогосподарських підприємств, є виручка від реалізації продукції.

Найпоширенішим серед сучасних економістів стало визначення поняття «дохід підприємства» як суми виручки від реалізації продукції і майна, а також від здійснення позареалізаційних операцій.

Доходом підприємства визнається збільшення економічних вигод внаслідок надходження активів або списання зобов'язань, що приводить до збільшення капіталу цього підприємства, за винятком внесків учасників (власників).

Варто зазначити, що з прийняттям НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» а також внесенням змін до податкового кодексу нарешті було подолане основне протиріччя між бухгалтерським і податковим обліком доходів в частині їх визнання, на сьогодні дохід як і в бухгалтерському так і в податковому обліку визнається у момент відвантаження товару, виконання робіт, надання послуг.

Крім того, слід зазначити, що з прийняттям вищезгаданого стандарту змінилась класифікація доходів підприємства у відповідності з міжнародними стандартами фінансової звітності.

Підсумовуючи вищезазначене ми дійшли до висновку, що в Україні відбувається постійне вдосконалення бухгалтерського обліку з метою його уніфікації з загальноприйнятою світовою практикою та поширення євро інтеграційних процесів в нашій державі.

УДК 657.432

ХОМОВИЙ С.М., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

СЬОГОДЕННЯ ОБЛІКУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

Наявність на підприємстві значних розмірів дебіторської заборгованості по-різному впливає на стан підприємства. Надмірна дебіторська заборгованість знижує ліквідність його активів, негативно впливає на його платоспроможність, а також відволікає зайві грошові кошти. Тому належна організація обліку та аналіз розрахунків пов'язаних з дебіторською заборгованістю сприяє ефективному управлінню її розмірами і термінами погашення на підприємстві.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначаються Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Виявлення основних проблем організації обліку розрахунків з дебіторами та розробка принципів і пропозицій його покращення.

Дебітори – це юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їхніх еквівалентів або інших активів. Відповідно дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату.

За терміном погашення розрізняють довгострокову та поточну дебіторську заборгованість.

Поточна дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу.

Довгострокова дебіторська заборгованість – це сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу.

Дебіторська заборгованість поділяється також на:

- безнадійну; • сумнівну; • дійсну.

Основними методами покращення обліку дебіторської заборгованості є: зміни до П(с)БО № 10 «Дебіторська заборгованість» стосовно віднесення до поточних активів дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи та послуги; своєчасне надання платіжних документів; припинення дії договорів з покупцями, що порушують платіжну дисципліну; ведення політики стягнення боргів по заборгованості; вибір форм розрахунків з покупцями та замовниками.

Вірно організований облік та проведений аналіз дебіторської заборгованості зменшить її розмір і покращить стратегічні управлінські рішення підприємства. Створення ефективної моделі обліку дебіторської заборгованості дозволить уникнути ризиків неплатоспроможності і зниження показників ліквідності.

УДК 657

ТОМІЛОВА Н.О., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

Основу методики контролю якості продукції складають національні та міжнародні стандарти якості. В останні роки широко застосовуються стандарти, в яких відображено світовий досвід управління якістю продукції на підприємстві. У 1987 р. Міжнародна організація зі стандартизації прийняла міжнародні стандарти ІСО (ISO) серії 9000 з систем якості. Вони були розроблені з широким використанням радянських (Львівської, Саратовської, Ярославської та інших систем бездефектного праці), японських та інших систем забезпечення або управління якістю продукції. У багатьох країнах світу (Австрія, Німеччина, Фінляндія, Франція, Великобританія та ін.) стандарти ISO серії 9000 прийняті в якості національних. Відповідно до цих стандартів формується політика підприємства в області якості, тобто система якості, що включає в себе забезпечення, поліпшення і керування якістю продукції.

Основні положення методів управління якістю викладені у працях Мішиної В.Н., Глудкінати О.П., Окрепилової В.В., Огвоздіної В.Ю. та ін.

У дослідженнях вказаних вчених представлена наступна класифікація методів управління якістю:

1. Класичні методи, які було розроблено впродовж усього періоду становлення менеджменту якості та які зберегли свою актуальність на сьогоднішній день; їх розробниками вважають американських учених Е. Демінга, К. Ісікаву, Т. Тагуті, дослідження яких було спрямовано на розробку й розвиток методів планування якості та статистичного аналізу;

2. "Нові" методи, становлення й розвиток яких відбувалися наприкінці ХХ ст. і тривають зараз; їх було сформульовано на базі розглянутих традиційних методів, але відрізняє їх те, що всі вони відрізняються соціальною спрямованістю в широкому розумінні та повинні застосовуватись у комплексі з наявними управлінськими, технічними, організаційними методами, навідріз від застосування послідовного набору спеціальних класичних методів.

Поряд з перерахованими методами управління доцільно застосовувати статистичних методів у системі управління якістю, а саме: контрольний листок; діаграма Парето; причинно-наслідкова діаграма; гістограма; діаграма розкиду; контрольні карти; стратифікація. Усі перелічені інструменти можна використовувати як окремо, визначаючи послідовність їх застосування залежно від поставлених перед системою цілей, так і в сукупності – як систему методів.

Застосування розглянутих методів управління якістю сільськогосподарською продукцією дасть змогу використовувати комплекс інструментів, спрямованих на здійснення реальної оцінки продукції та виявлення резервів зниження її собівартості. Однак, необхідно приймати до уваги і зарубіжний досвід управління якістю продукції.

УДК 330.131.5

ГАВРИК О.Ю., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ «ЕФЕКТИВНІСТЬ»

Нині в теорії і практиці ефективності суспільного виробництва багато аспектів даної проблеми залишаються дискусійними, особливо щодо галузевих аспектів у частині класифікації факторів, що впливають на ефективність виробництва з урахуванням зорієнтованості й особливостей розвитку сільського господарства. Певна частина концептуальних позицій потребує переосмислення у зв'язку з новими вимогами практики, зумовленими формуванням ринкового механізму господарювання.

Розгляду питання підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва обґрунтовано має передувати визначення сутності поняття «ефективність виробництва». Ефективність, як науковий термін, має латинське походження й означає результативність. З ефективністю тісно пов'язаний ще один термін – ефект, тобто результат цілеспрямованих дій. Проте, яким би важливим не був ефект виробництва, він не показує, ціною яких ресурсів отриманий.

З іншого боку, критерієм ефективності є ступінь виконання конкретного соціального замовлення, що ставить суспільство конкретному товаровиробникові. Це замовлення постійно змінюється із розвитком і змінами потреб суспільства. Отже, вважаємо, що ефективність виробництва можна тлумачити як найбільший вихід якісної продукції при найменших затратах засобів і праці, що передбачає задоволення потреб населення у дешевих продуктах харчування і сировини для переробної промисловості. Цей критерій соціально-економічної ефективності – єдиний у своїй основі й визначається порівнянням отриманого результату та ефекту із витратами і задіяними ресурсами. Попит і пропозиція визначають кількість товарів, що купуються та продаються, і формують систему цін на них. Ціни у свою чергу є сигналом, що дає інформацію про умови на ринку як для споживачів, так і для виробників, тобто про наявність необхідних товарів, витрати, рівень технології їх

виробництва. Завдяки дії закону попиту і пропозиції, на основі взаємодії прибутку, конкуренції і системи цін вирішується низка економічних проблем стосовно того, що і скільки виробляти, як ефективно організувати виробництво, для кого призначені вироблені товари й послуги. У цьому розумінні ефективність характеризує всі сторони суспільного розвитку.

На наше переконання, категорія «ефективність виробництва» відображає характер суспільних відносин, мету і спосіб виробництва. Чим більше виробляється необхідної суспільству продукції, чим вище її якість і нижчі витрати, тим ефективніше виробництво.

УДК 631.115.11:338.432

ДЕМЧАК І.М., здобувач

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБИСТІ СЕЛЯНСЬКІ ГОСПОДАРСТВА, ЯК СКЛАДОВА НЕФОРМАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Особисті селянські господарства набувши ознак товарності, віддають перевагу випробуванню технологій і підходам, не бажають легалізувати доходи. Однак формально їх не можна віднести до сфери підприємницької діяльності. Оскільки індивідуальний сектор сільського господарства як підприємницький не реєструється, його часто відносять до «тіньового», неформального.

Як свідчать результати проведених досліджень особисті селянські господарства демонструють соціально-економічні відносини саме в рамках неформальної економіки, для якої, характерні: націленість на виживання й забезпечення зайнятості, а не на максимізацію доходів і накопичення капіталу; трудомісткість праці та високий ступінь невизначеності її результатів; використання сімейних і місцевих ресурсів; відносини, засновані на довірі, а не на формальних угодах; спорідненість, сусідство і етнічність як основа економічних відносин; незареєстроване підприємництво, уникнення відносин з державою; інтеграція легальних, нелегальних і кримінальних видів діяльності, націлених на виживання; культура убогості в побуті.

Викладене важливе для розуміння селянської неформальної економіки на прикладі функціонування особистих селянських господарств, з урахуванням нашого сьогодення. Спираючись на ці ідеї, необхідно висвітлити моменти неформальної економіки як логіки виживання. Але «виживання» не тільки в сенсі існування на гранично елементарному рівні, де людина бореться за себе і близьких як за елементи живої природи, а й у сенсі «існування заради життя», логіки її щоденного відновлення.

Традиційні соціальні інститути формують цінність захисту бідних селян від кризи, забезпечуючи таким чином загальний добробут сільського співтовариства на мінімальному рівні. Ця схема становить інтерес для розуміння соціальних механізмів української сільської громади.

Таким чином, економічну поведінку родини можна розглядати як засіб досягнення цілей соціальних. Залежно від того, до якої цілеспрямованої установки (яка може бути виражена й комбінацією різних цілей) прагне родина, вона робить певний вибір при розв'язанні ключових економічних проблем. Це стосується питань поділу праці членів родини й вибору ними певної системи сімейної зайнятості (як у межах родини, так і на локальному ринку праці), способів і джерел одержання сімейних доходів, які доповнюються виплатами з державної системи соціального захисту й міжсімейної допомоги, реалізації отриманих доходів, у тому числі їх перерозподілу на користь інших родин або в інших цілях.

УДК 631.115.11:635.1/7

КАРМАН О.В., аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

ВИРОБНИЦТВО ТА ЗБУТ ОВОЧІВ ОСОБИСТИМИ СЕЛЯНСЬКИМИ ГОСПОДАРСТВАМИ

В умовах економічної нестабільності населення України вимушене займатися самозабезпеченням овочами. Підвищення частки виробництва плодоовочевої продукції в господарствах населення зумовлено стрімким скороченням виробництва громадського сектору, що супроводжувалося зниженням рівня механізації процесів вирощування овочів, погіршенням захисту рослин від шкідників і хвороб, а отже, послабленням конкурентоспроможності продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Виробництво овочів в Україні ґрунтується переважно на ручній праці, що є свідченням його низького рівня ефективності. У середньому собівартість згаданої продукції удвічі вища, ніж у сільськогосподарських підприємствах. Проте попит на цю продукцію дещо не витрачається через підвищену її якість.

Аналіз механізму реалізації овочевої продукції господарствами населення свідчить, що на селі вже сформувався прошарок приватних сільськогосподарських товаровиробників, які спеціалізуються на виробництві й реалізації овочів.

Відомо, що реалізація овочів – досить ризикова справа через можливість псування овочів під час транспортування. Товаровиробники орієнтуються на торгово-посередницькі структури, які організовують збут овочевої продукції. Зелень власники особистих селянських господарств реалізують самостійно, оскільки обсяги продажу її невеликі й потребують передреалізаційної підготовки.

Зважаючи на ринкову ситуацію, деякі сільськогосподарські товаровиробники готові підвищувати рівень якості своєї продукції з використанням сучасних технологій, але здебільшого перешкодою цьому є фінансові проблеми, зокрема довгострокового кредитування.

Як наслідок, вітчизняні товаровиробники, що мають достатній потенціал для вирощування та збуту овочевої продукції (земля, просторове розміщення, людський фактор тощо), а також сприятливі природно-кліматичні умови, не в змозі конкурувати з якіснішою продукцією іноземних виробників, особливо по зовнішньому вигляду.

Для подолання негативних тенденцій необхідно вжити ряд заходів, що передбачають:

1. Розвиток інфраструктури збуту овочів і плодів, у тому числі створення умов для розширення кооперації дрібних товаровиробників.
2. Поширення досвіду впровадження інноваційних передових технологій вирощування овочів і плодів (краплинне зрошування, нові сорти, селекційна робота).
3. Поліпшення насінневої бази.

УДК 338.33

ЧУМАК Р.М., аспірант

Білоцерківський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Під час проведення аграрної реформи на селі сформувалася багатоукладна економіка. Сільськогосподарські товаровиробники самостійно обирають організаційно – правові форми ведення господарської діяльності, розпоряджаються доходами, встановлюють ціни на

реалізовану продукцію. Разом з тим, внаслідок нееквівалентності товарообміну між сільським господарством та іншими галузями різко погіршилося фінансове становище товаровиробників. До того ж сільське господарство втратило колишніх обсягів державної підтримки. Скоротилася кількість наукових досліджень в сільському господарстві, сповільнилося впровадження перспективних технологій. В сільському господарстві практично згорнута інвестиційна діяльність. Руйнується соціальна сфера села, зростає явне і приховане безробіття.

Організація на підприємстві нових, не пов'язаних з основною спеціалізацією і сільськогосподарським виробництвом в цілому виробництв і галузей, є ефективним засобом згладжування сезонності сільськогосподарського праці. Вирівнюючи сезонність використання робочої сили, підсобні виробництва і промисли дозволяють двічі використовувати одну і ту ж кількість зайнятих у процесі сільськогосподарського виробництва робітників, використовуючи в міжсезонний період їх сукупність знань, умінь, навичок, фізичних і інтелектуальних здібностей.

Підсобні виробництва на сільськогосподарському підприємстві дозволяють також отримати додатковий дохід, який може піти на розширення виробництва та на збільшення заробітної плати робітників. Вони виступають як фактор зростання прибутковості сільськогосподарської організації. У розвитку диверсифікації у сільськогосподарських підприємствах на сільських територіях значна роль належить державі: полегшення дозвольного процесу та ліцензування, пільгове оподаткування, підвищення рівня дотацій для таких підприємств.

Необхідно відзначити, що перехід підприємств на шлях диверсифікації може супроводжуватися низкою проблем. Диверсифікаційне виробництво – досить складне, воно потребує підготовлених менеджерів, здатних подолати міжгалузеві труднощі, розробляти нові проекти, нести додаткове навантаження, які знають ринок, особливості виробництва в цілому ряді галузей, які вміють організувати виробництво конкурентоспроможної продукції. Але при цьому, завдяки своїй мобільності, диверсифікаційні підприємства на практиці можуть виявитися більш стійкими і конкурентоспроможними порівняно з вузькоспеціалізованими.

Таким чином, процес диверсифікації виробництва на сільськогосподарському підприємстві є чинником підвищення його конкурентоспроможності на агропродовольчому ринку.

УДК 631.152/.173

СКОЦИК В.Є., докторант

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розвиток ефективного сільського господарства в умовах жорсткої конкуренції на ринку сільськогосподарської продукції вимагає постійної і цілеспрямованої технічної модернізації галузей. Технічна база аграрного виробництва формує матеріальну основу для освоєння сучасних технологій, інтенсивного та ефективного виробництва.

Ефективність сільськогосподарського виробництва і рівень його інтенсивності нерозривно пов'язані з рівнем технічної оснащеності, інтенсивністю та ефективністю модернізації технічної бази сільського господарства.

Інтенсивність технічної модернізації в аграрному секторі економіки безпосередньо залежить від економічної ситуації на ринку, яка характеризується рівнем попиту та пропозиції, ринковою активністю як виробників сільськогосподарської техніки, дилерів, так і сільськогосподарських виробників. Забезпечення аграрного сектора економіки сучасною

технікою є одним із ключових факторів розвитку як сільського господарства, так і сільськогосподарського машинобудування. Таким чином, забезпечення аграрного виробництва технікою в необхідній кількості відіграє вирішальну роль для забезпечення продовольчої безпеки, високого рівня ефективності діяльності сільськогосподарських організацій. До запропонованих напрямів удосконалення відтворення технічної бази сільського господарства, з урахуванням з'явилися обмежень у зв'язку зі вступом до СОТ відносяться наступні його складові:

- Враховуючи, що в сільському господарстві виробничий процес не збігається у часі з моментом отримання доходу, а також з високою капіталомісткістю відтворення парку техніки необхідно сформулювати умови для ефективної роботи кредитної системи аграрного сектора.

- Здійснювати пряме фінансування першого внеску по лізингу або компенсація частини витрат на технічну модернізацію на конкурсній (грантової) основі, з наданням техніко-економічних обґрунтувань потреби придбання сучасної техніки.

- Досить ефективним можуть стати програми утилізації сільськогосподарської техніки, які виробили свій ресурс, і отримання знижки на придбання нової. Причому слід формувати знижки на рівні 10-15 % від вартості придбаної нової техніки, що дозволить підвищити її доступність і поступово вивести з експлуатації значну частину морально і фізично зношеної техніки.

УДК 336.151(477)

БАТАЖОК С.Г., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ МЕХАНІЗМІВ ПІДТРИМКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Регіони та громади України мають недостатність у ресурсному забезпеченні їх розвитку.

Суттєвим джерелом фінансування бюджету розвитку є капітальні трансферти з інших бюджетів, зокрема субвенції на виконання інвестиційних проектів. Нині простежується зворотній зв'язок між часткою трансфертів у доходах місцевих бюджетів та обсягом капітальних видатків. Таким чином, сучасна система міжбюджетних трансфертів не забезпечує вирівнювання можливостей регіонів здійснювати капітальні видатки. Ринок муніципальних цінних паперів є одним з найважливіших інструментів і надійним джерелом фінансування місцевих бюджетів розвитку, але обмежений доступ інвесторів до інформації про діяльність емітентів муніципальних цінних паперів призводить до зростання фінансових та інших ризиків на ринку, що унеможлиблює його ефективне функціонування. Значним ресурсом для регіонів могли б стати ресурси кредитних установ – інститутів спільного інвестування (ІСІ) та недержавних пенсійних фондів (НПФ).

З обмеженою можливістю кредитування проектів місцевого розвитку та недоступністю кредитних ресурсів лише незначна кількість міських рад вдається до емісії цінних паперів, а діяльність ІСІ та НПФ не поширена на всі регіони.

Участь місцевої влади у проектах, які фінансуються за кошти міжнародних фінансових організацій, могла б стати вагомим внеском при вирішенні місцевих питань. Проте на заваді цьому стоять: відсутність доступної інформації про проекти, технічна складність у поданні заявки на участь у проекті.

Напрямами оптимізації наявних та мобілізації потенційних джерел фінансових ресурсів для регіонального розвитку є наступні:

- подальше розширення переліку власних доходів місцевих бюджетів, підвищення їх ролі у формуванні бюджету розвитку;

- удосконалення конкурсних процедур відбору інвестиційних проектів та залучення якомога більшого числа регіонів;
- зміна принципів фінансування повноважень місцевих органів та системи розрахунку міжбюджетних трансфертів;
- вивчення ринку фінансових ресурсів місцевого бюджету та визначення найефективніших методів їх залучення, розвиток ринку муніципальних цінних паперів;
- структурне реформування економіки з метою створення нових високоефективних виробничих потужностей, нових робочих місць, збільшення податкоспроможності регіону.

УДК 368:338.516.2(477)

ГУТКО Л.М., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Динаміка основних показників за останні роки свідчить про зміцнення тенденції до зростання обсягів страхового ринку. Серед позитивних чинників – стійке зростання капіталу та обсягів активів, що є необхідною умовою стабільного функціонування і розвитку страхового ринку. Так, станом на 01.01.2013 р. загальний обсяг сплачених статутних фондів страховиків становив 15232,5 млн грн, що більше порівняно з аналогічним показником 2008 року в 1,2 рази.

До позитивних результатів розвитку страхового ринку також можна віднести реальне зростання обсягів страхових операцій з усіх видів страхування. За результатами 2013 року у порівнянні з аналогічним періодом 2012 року, валові страхові премії зросли з добровільного страхування відповідальності на 73,7%, майнового страхування на 38,4%, в основному за рахунок зростання темпів росту зі страхування фінансових ризиків (+70,5%), зі страхування життя на 36,9%, добровільного особистого страхування на 29,9%, страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів на 6,6%. За аналізований період обсяги валових страхових виплат з усіх видів страхування зменшились на 9,7%, зокрема з добровільного майнового страхування – на 27,9%, у тому числі зі страхування фінансових ризиків на 78,9%. Водночас обсяги страхових виплат зі страхування життя зросли на 81,7%, з добровільного особистого страхування – на 12,6%, зі страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів на 2,1%. Незважаючи на позитивні зрушення у розвитку страхового ринку, мають місце і негативні тенденції. Так, щороку рівень валових страхових виплат зменшується. Якщо у 2009 році він становив 33,0%, то у 2013р. – 16,2%. У світовій практиці ситуація вважається незадовільною, якщо рівень виплат є нижчим 70%.

До факторів, які стримують розвиток страхування в Україні варто віднести: недосконалість захисту прав споживачів страхових послуг; незначна клієнтська база страховиків, а також зосередження страхової діяльності переважно на майновому страхуванні юридичних осіб; нерозвиненість довгострокового страхування життя, недержавного пенсійного забезпечення; недостатність надійних фінансових інструментів для інвестування; велика кількість страхових компаній з низьким рівнем капіталізації, а також слабкий розвиток національного перестрахового ринку; використання страхового ринку суб'єктами господарювання для оптимізації оподаткування та витоку коштів за кордон; недостатній рівень кадрового та наукового забезпечення страхового ринку; низький рівень страхової культури населення.

Формування стабільного страхового ринку потребує об'єктивного інформування всіх його учасників про основні умови, вимоги та ризики у процесі їх діяльності. Для підвищення рівня страхової культури населення необхідно забезпечити прозорість діяльності учасників страхового ринку та запровадити програми інформування населення через засоби масової інформації про стан та перспективи страхового ринку, переваги отримання страхових послуг.

УДК 336.76 (477):339.922

ШЕВЧЕНКО А.О., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ТА ЇХ НАСЛІДКИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ФОНДОВОГО РИНКУ

Інтеграція України у єдиний ринок фінансових послуг ЄС матиме серйозні наслідки для українських фондових бірж, зокрема: посилення конкуренції з боку інших каналів торгової інформації; вплив ініціатив ЄС і Європейського Центрального банку на розрахунки; вплив ринкових подій на інвестиційні компанії; конкуренція з боку фондових інструментів багатосторонньої торгівлі; посилення конкуренції між регульованими ринками.

Українські фондові біржі можуть постати перед посиленням конкуренції з боку інших каналів торгової інформації. До введення в дію директиви щодо ринку фінансових інструментів, внаслідок запровадження регуляторними органами правила концентрації торгівлі, фондові біржі були головним джерелом ринкової інформації. За отримання інформації про операції з цінними паперами інвестиційні фірми сплачували фондовим біржам винагороду, внаслідок чого ставиться під сумнів одне із важливих джерел прибутків фондових бірж, на яке у шістьох найбільших фондових біржах Європи припадає 12 % всіх доходів.

Вітчизняні фондові біржі можуть опинитися у зоні впливу ініціатив ЄС щодо розрахунків. Європейський кодекс поведінки при розрахунковому обслуговуванні зобов'язує провайдерів відокремити цінову та облікову діяльність від клірингової та надавати такі послуги на загальноєвропейській основі. Це може мати серйозні наслідки для вертикально інтегрованої моделі фондових бірж.

Українські фондові біржі можуть опинитися у зоні впливу ринкових подій на інвестиційні фірми, і на скільки цей вплив буде серйозним поки що не ясно. З одного боку на фондові біржі будуть тиснути системні інтерналізатори, а з іншого фондові біржі можуть створити нові джерела прибутків, продаючи свої послуги банкам, у яких немає своїх фахівців.

На діяльність українських бірж може відбитися розвиток фондових інструментів багатосторонньої торгівлі.

Скасування правил концентрації торгівлі та впровадження правила якнайкращого виконання Директиви щодо ринку фінансових інструментів, посилюватиме конкуренцію між українськими фондовими біржами. Регульовані ринки ЄС жорстко конкурують у справі залучення ліквідності шляхом підвищення ефективності операцій і зменшення плати за операції. Ефективність операцій на цих ринках вимірюються мілісекундами. Вступ України у єдиний ринок ЄС призведе до важливої консолідації фондових бірж України, тому виживатимуть лише ті фондові біржі що пропонуватимуть сучасні торгові платформи, які тісно пов'язані із потужними євроатлантичними фондовими біржами або інтегровані у них.

УДК 332:334

ПОПОВИЧ А.А., здобувач
ІАП НААН
apopovych@kse.org.ua

ЕКОНОМІЧНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Нагальність вирішення проблеми раціонального землекористування обумовлена важливістю сільськогосподарських земель для економіки України, як одного з найцінніших природних ресурсів. Для збереження українським аграрним сектором конкурентних переваг на світовому ринку відновлення продуктивності земель є особливо актуальним.

Під раціональним використання треба розуміти цільове і комплексне залучення в господарський обіг земель в обсягах та способами, які забезпечують сталий економічний розвиток на базі оптимального поєднання економічної ефективності та екологічної безпеки.

Критерії оцінки використання земель у відповідності до екологічних вимог у вигляді нормативів, стандартів, лімітів є відомі та розповсюджені, в той час як традиційні критерії економічної ефективності, а саме мінімізації витрат для отримання найбільшого прибутку від експлуатації природних об'єктів, таких як земля, входять у протиріччя з критеріями екологічності. Крім того, прибутковість належить до категорій оцінки діяльності підприємства в короткостроковій перспективі, а земля, як відновлювальний природний ресурс, має оцінюватись за довгостроковими показниками.

Для об'єктивної еколого-економічної оцінки стану землі найбільше підходить критерій ринкової ціни земельної ділянки, який характеризує продуктивність ґрунту, ефективність використання та дохідність з одиниці площі. Ціновий фактор ринку землі відображає оцінку в перспективі і охоплює інформацію про очікувані в майбутньому грошові потоки.

В українських реаліях недоліки вживання ринкової ціни на землю, разом із значною частиною проблем раціонального землекористування у сільському господарстві, пов'язані з недосконалістю нормативної бази земельних відносин, великої кількості землевласників і землекористувачів з протилежними інтересами, а насамперед з відсутністю ринку земель. Вирішення проблеми земельних відносин, яка на законодавчому рівні є заполітизованою, має ознаки вузькогрупових інтересів і корупційних намірів, передусім полягає в запровадженні одного з альтернативних ринкових механізмів, таких як торгівля землею, правами на використання земельної ділянки, тощо.

Таким чином, найбільш прийнятним економічним критерієм оцінки землекористування є ціна на землю, а найбільш ефективним інструментом раціонального використання земель сільськогосподарського призначення є запровадження дійсно ринкових відносин.

УДК 330.322.003.12:631.11

ОДНОРОГ М.А., канд. екон. наук

Технолого-економічний коледж

Білоцерківського національного аграрного університету

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розвиток інвестиційного ринку в аграрному секторі економіки природно пов'язаний з фінансовим станом аграрних підприємств. Головними показниками інвестиційної активності є зростання прибутку і рентабельності, зниження простроченої заборгованості аграрних організацій та ін.

Дослідження рівня використання основних фондів в сільському господарстві дозволяють зробити висновок про високий рівень зносу основних фондів. Важливу роль в зниженні ефективності сільськогосподарського виробництва зіграла не лише економічна криза, а й швидке зростання витрат на обслуговування кредитів.

Негативний вплив на формування інвестиційного попиту справляє недоступність аграрним підприємствам кредитного ринку. Причина полягає в збереженні високої ціни кредитного капіталу, високих кредитних ризиків фінансування банківською системою аграрного сектору. Це результат малих фінансових потужностей більшості банків, відсутність досвіду роботи з інвестиційними проектами, непрозорість інформації про позичальників, непривабливість умов кредитного фінансування реальних інвестицій. Ще одна причина недоступності банківського кредитування, на нашу думку, пов'язана з відсутністю у сільськогосподарських товаровиробників заставної бази при залученні кредитних ресурсів: нерозвиненість ринку землі, високий ступінь зносу основних засобів та ін.

Зниження інвестиційних вкладень в галузь пов'язано зі специфічними особливостями сільського господарства: великим ступенем ризику інвестування, тривалістю процесу кругообігу капіталу; нестійкістю кінцевого результату.

В більшості випадків аграрні підприємства застосовують «агресивний» підхід до формування оборотних коштів, який пов'язаний з ризиками втрати ліквідності і зниженням ефективності діяльності, так як постійна частина оборотного капіталу фінансується за рахунок позикових джерел. Безсумнівно, для підвищення рівня ефективності функціонування аграрних підприємств необхідно удосконалювати інвестиційний механізм за основними стратегічними напрямками.

УДК 005.511:631.11

ГУРА А.М., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗБУТУ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Багатоканальний характер існуючої системи збуту сільськогосподарської продукції й продовольства, обумовлений різноманітністю видів сировини і продовольства, визначає диференціацію напрямів і заходів щодо вдосконалення системи збуту в розрізі окремих продуктових ринків.

Основна частка виробленої продукції реалізується переробним підприємством торгово-посередницькими структурами, причому реалізація відбувається не завжди за найвищими для сільськогосподарського виробника цінами. Це свідчить про те, що сільськогосподарські підприємства не завжди вибирають ті канали, за якими є можливість отримати найвигіднішу ціну і в результаті втрачають можливість одержання більшого прибутку при тому ж обсязі реалізації продукції.

У зв'язку з цим сільськогосподарським підприємством необхідно переглянути структуру каналів реалізації своєї продукції для того, щоб збільшити прибуток підприємства та, відповідно, рентабельність реалізації продукції.

Отже, необхідно зазначити, що продукція, яка не вимагає додаткової переробки і споживається відразу, повинна реалізовуватися безпосередньо від виробника до споживача. Внаслідок суттєвого обмеження термінів зберігання, час руху товару від виробника до кінцевого споживача не може перевищувати термін зберігання продукції. Проте прямі зв'язки є вигідними і прийнятними лише тоді, коли виробник сільськогосподарської продукції перебуває в певній територіально-інфраструктурній близькості. Не всі товаровиробники мають можливості для використання зв'язків. Це зумовлено необхідністю і (або) доцільністю створення власної торговельної мережі за розташуванням у достатній близькості до великих ринків збуту.

Реалізація зазначених вище напрямів у розрізі окремих видів сільськогосподарської продукції й продовольства сприятиме створенню ринкової системи збуту, яка ґрунтується на вільному рухові товарів, конкуренції і механізмі ціноутворення, що враховує закони вартості, попиту і продукції. Основним чинником і умовою формування системи збуту, що відповідає тенденціям розвитку світового ринку продовольства, є розвиток інфраструктури і відповідних їй організаційних форм товароруху, які забезпечують створення конкурентного середовища у сфері збуту.

УДК 005.21/.585:631.11

ВИХОР М.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ СТРАТЕГІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проблема впровадження в практику діяльності сільськогосподарських підприємств методів стратегічного управління стає все більше актуальною у зв'язку із високим рівнем

ризиків і не визначеності на ринку аграрної продукції. Одним із таких напрямків є розробка методів оцінки стратегічної ефективності сільськогосподарського виробництва. Зрозуміло що повне і об'єктивне уявлення про економічний стан підприємства можна отримати лише за допомогою аналізу його виробничо-господарської та бізнесово-фінансової діяльності. У зв'язку з цим аналітичному оцінюванні стратегічної ефективності діяльності підприємств приділяється велика увага як у науковій літературі, так і в практичній діяльності.

Стратегія підприємства визначає загальний напрям його діяльності, довгострокову мету. Відповідно, стратегічна ефективність відображає отримання ефекту від досягнення мети у довгостроковій перспективі. В умовах ринкових перетворень необхідна цілісна модель оцінки ефективності діяльності підприємства, сформована в такий спосіб, щоб урахувати всі суттєві (з погляду стратегії) аспекти функціонування підприємства задля його ефективного розвитку в довгостроковій перспективі. Згідно з цією моделлю ефективність варто розглядати з п'яти взаємопов'язаних точок зору: задоволення потреб зацікавлених сторін (хто є основними учасниками програми або проекту, на що вони сподіваються і які потреби мають); вклад зацікавлених сторін (чого саме підприємство бажає і потребує від зацікавлених сторін на взаємовигідній основі); інноваційні стратегії (які інноваційні стратегії необхідно розробити для того, щоб задовольнити побажання й потреби зацікавлених сторін, враховуючи при цьому власні інтереси); процеси (які бізнес-процеси необхідно налагодити, аби реалізувати стратегії); можливості (які саме можливості необхідні для управління бізнес-процесами).

Найвідомішою є збалансована система показників – розробка, в основу якої було покладено тезу про недостатність для здійснення успішного менеджменту підприємства оцінювання лише фінансових показників. Збалансована система показників – це система стратегічного управління організацією на основі вимірювання та оцінювання її ефективності за сукупністю показників, сформованою в такий спосіб, щоб урахувати всі суттєві, з погляду стратегії аспекти функціонування підприємства. Така модель охоплює чотири групи показників: фінансові показники, показники у сфері співпраці з клієнтами, показники бізнес-процесів і показники у сфері формування людського капіталу.

Збалансована система показників допомагає підприємству вирішити дві ключові проблеми: 1) ефективно оцінювати результати діяльності підприємства; 2) реалізовувати стратегію. Вона має бути ретельно продумана з позиції конкретного підприємства і враховувати специфіку його діяльності. Ступінь досягнення цілей, ефективність бізнес-процесів та функціонування усього підприємства, його структурних підрозділів й кожного працівника вимірюється сукупністю взаємопов'язаних ключових показників результативності, що дає змогу кожному працівникові прослідкувати узгодженість його індивідуальних завдань зі стратегічними цілями та місією підприємства. Періодичне вимірювання обраних індикаторів забезпечує об'єктивну оцінку стратегічної ефективності підприємств та відповідне коригування їх діяльності.

УДК 005.52:005.334

ШЕМИГОН О.І., канд. с.-г. наук

Білоцерківського національного аграрного університету

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ В УПРАВЛІННІ ОРГАНІЗАЦІЄЮ

В частині першій статті 42 Конституції України закладено базис для легального розвитку підприємницької справи. Ця конституційна норма знаходить своє подальше логічне продовження в частині 1 статті 42 Господарського кодексу України, яким підприємництво визначається господарська діяльність, що здійснюється на основі власного ризику.

В той же час, як вірно зауважують представники наукового кола, не можна обмежуватися розглядом такої категорії як «ризик» виключно в приведеному контексті.

Відтак чи не одним із найбільш трудозатратних процесів у роботі менеджера організації є ризик. Частота виникнення та можлива руйнівна сила остатнього вимагають від менеджера мобільної поведінки задля захисту організації від впливу цього фактору, який може мати як внутрішнє так і зовнішнє джерело походження.

Задля з'ясування значення ризик-менеджменту для процесу управління організацією в цілому, доцільним вбачається встановити зміст цього поняття.

Одним із найбільш вдалих трактувань досліджуваної економічної категорії запропоноване сучасним вітчизняним дослідником Ю.В. Литюга за яким «ризик-менеджмент – це управління підприємством в цілому з урахуванням впливу ризиків на основі процесу їх ідентифікації, оцінки та аналізу, а також вибору і використання методів нейтралізації їх наслідків з метою досягнення оптимального співвідношення між рівнем ризику та стратегічними можливостями підприємства».

Одним із принципових питань, що виникають при дослідженні ризик-менеджменту, є питання переваг останнього для процесу управління організацією. При цьому не можна не погодитися із А.О. Старостіною та В.А. Кравченко, які виділяють наступні переваги ризик-менеджменту:

- 1) він – основа для підвищення ефективності стратегічного планування;
- 2) дозволяє уникати вартісних несподіванок;
- 3) поліпшує ефективність діяльності організації;
- 4) дає можливість оптимально використовувати ресурси;
- 5) сприяє більшій відкритості діяльності керівництва і поліпшує комунікації;
- 6) забезпечує вище керівництво коротким оглядом головних ризиків, з якими стикається компанія, а також відомостями про ресурси, виділені для впливу на високі ризики;
- 7) дає можливість переконатися в тім, що неминучі ризики належно застраховано;
- 8) дає менеджерам ефективну й послідовну методологію вивчення ризиків;
- 9) поліпшує облік у компанії;
- 10) орієнтує топ-менеджмент на використання факторів ризик-можливостей для підвищення вартості компанії.

Підсумовуючи вищевикладене можна дійти висновку, що основним завданням, на виконання якого має бути націлений ризик-менеджмент, є створення контрольованих умов безперебійної роботи організації.

УДК 005.213/.214:334.78

ГРИНЧУК Ю.С., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

МІСІЯ ТА ГЕНЕРАЛЬНА МЕТА КОРПОРАЦІЇ

Важливим базовим елементом стратегічного менеджменту є корпоративна місія та корпоративні цілі.

Місія, як правило, являє собою короткий вислів, що добре запам'ятовується. Головне – це сформулювати, яку потребу задовольняє підприємство, хто «цільовий споживач», чим кращі наші товари порівняно з товарами інших підприємств. Отже, місія – це і «бачення», погляд вищого керівництва підприємства на те, яким може чи має бути підприємство за найсприятливішого збігу обставин, це і своєрідна тестова реклами, хоча її роль та значення для підприємства виходять далеко за межі рекламного оголошення.

Роль місії підприємства характеризується тим, що вона:

- визначає причину та сферу існування підприємства;
- дає змогу поєднувати різні цілі та групи людей, діяльність тощо;
- визначає розумні передумови розподілу коштів (пріоритетів);
- окреслює загальний діапазон обов'язків.

Місія – це генеральна мета підприємства, яка стосується її довгострокової орієнтації на будь-який вид діяльності та відповідне місце на ринку; при цьому «місце на ринку» розглядається з таких точок зору: які групи споживачів обслуговуються, які функції виконуються, які виробничі процеси використовуються.

Найбільший вплив на місію підприємства чинять інтереси власників, працівників підприємства та покупців продукту підприємства.

Правильно сформульована місія підприємства дозволяє:

суб'єктам зовнішнього середовища мати загальне уявлення про те, що являє собою підприємство; до чого воно прагне; які засоби може використовувати у своїй діяльності; яка його філософія;

сприяє формуванню іміджу організації в зовнішньому середовищі;

сприяє єднанню усередині підприємства та створенню корпоративного духу серед співробітників;

більш активно управляти, тому що створює базу для оцінки використання ресурсів; дозволяє застосувати більш широкий набір прийомів мотивації працівників; допомагає встановлювати цілі та стратегії підприємству, допустиму межі функціонування підприємства.

Для існування місії організації необхідно не тільки сформульоване положення про місію, а й щоб переважна більшість працівників була згідна з нею та користувалася її положеннями в своїй діяльності.

УДК 332.3

СОКОЛЬСЬКА Т.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО РОЗВИТКУ

На сьогодні достеменно відомо, що стратегічним завданням сучасного розвитку нашої держави є досягнення максимально високих темпів економічного зростання шляхом створення конкурентоспроможної і стійкої до впливу зовнішніх чинників економіки. Проте не всякий економічний ріст повертається благом для суспільства оскільки деякі його наслідки часто перебивають досягнуті позитиви і продовження нестримного економічного зростання на існуючій базі приведе людство до катастрофи, загрозою його існуванню.

Це пов'язано з тим, що при збереженні існуючих виробничих умов в найближчій перспективі може бути вичерпана ресурсна складова виробництва, оскільки природні ресурси використовуються швидше, ніж відновлюються. Також переважаючі сьогодні технології і суспільні відносини здатні привести людство до екологічної катастрофи.

Незважаючи на те, що навіть в умовах глибокої кризи сільське господарство України демонструє зростання ми не можемо такий економічний підйом назвати самодостатнім, а економічний ріст стійким та довготривалим оскільки він значною мірою забезпечується за рахунок великотоварних агропідприємств – агрохолдингів та сприятливої кон'юнктури світових сировинних ринків, а найвигідніші з точки зору стратегічних завдань інвестиції в сучасні технології, інновації, і науку – практично не здійснюються. А це позбавляє країну шансів на шляху до якісно нового середовища проживання.

Замість сталого розвитку всіх складових аграрної сфери відбувається майже одновекторна спрямованість на реалізацію інтересів капіталу, з метою одержання «ефекту масштабу», деформацію структури сільськогосподарського виробництва внаслідок скорочення тваринництва, скорочення працівників, монокультуризації тощо.

Щодо екологічної ситуації характерним є катастрофічний стан ґрунтів (еродована майже третина орних земель), виснаження земельних ресурсів нинішніми орендарями.

Порушуючи вимоги плодозміни, раціональної структури посівів вони, з року в рік вирощують найприбутковіші культури – пшеницю, ячмінь, соняшник і ріпак, кукурудзу. Унаслідок незбалансованого внесення поживних речовин із мінеральними та органічними добривами, недотримання науково обґрунтованих сівозмін, високої розораності угідь. вміст гумусу в ґрунтах порівняно з 1990 роком знизився до 0,2%.

Отже, на сьогодні державне регулювання має включати не тільки економічну й соціальну, а і екологічну складову. З цією метою Україні потрібна національна стратегія розвитку агросфери та виважений план дій і забезпечення їх впровадження на засадах агроекологічної сталості.

УДК 005.5–043.86

КОВАЛЬ Н.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

NadiaKoval@gmail.com

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ЙОГО ЕВОЛЮЦІЯ

В науковій літературі не існує єдиного підходу до трактування сутності публічного адміністрування. Включення до інваріантної складової навчального плану підготовки спеціалістів та магістрів спеціальності «Менеджмент організацій та адміністрування» дисципліни «Публічне адміністрування» актуалізує дослідження даного питання.

Метою дослідження є аналіз основних підходів до розуміння сутності публічного адміністрування.

Інформаційні джерела дослідження: законодавчі та нормативні акти, науково-методична література, ресурси світової комп'ютерної мережі Internet.

Методи дослідження: абстрактно-логічний, системного аналізу і синтезу.

Новий тлумачний словник української мови подає кілька значень слова «публічний»: прилюдний, привселюдний, гласний, відкритий; громадський, загальний, загальнодоступний. Отже, публічне управління зорієнтоване на реалізацію публічних (загальних) інтересів.

Адміністрування (з лат. – управляю, завідую) – бюрократичний метод управління командними засобами. Адміністрування – це прерогатива виконавчих органів влади або чиновника. Адміністрування в публічному управлінні необхідне, адже без нього неможливо вирішити багато питань, особливо в армії чи міліції.

Під поняттям «публічна адміністрація» слід розуміти систему органів державної виконавчої влади та виконавчих органів місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації, які пов'язані з виробництвом суспільних благ чи здійснюють надання населенню публічних послуг (наприклад, невідкладна медична допомога, рятувальні служби тощо).

В кінці ХХ – на початку ХХІ ст. уряди багатьох країн світу здійснили ряд реформ, що сприяли покращенню їх функціонування, у відповідь на вимогу громадян, які були невдоволені великою кількістю державних установ та не надто високою якістю надання ними публічних послуг. Трансформації урядів супроводжувалися заміною традиційних механізмів управління на ринкові: «наказувати і контролювати» на «мотивувати та отримувати результат». Так, у державному секторі модель публічного адміністрування (public administration) або «бюрократична модель» трансформувалася у модель публічного управління (public management) або «ринкову модель»: акценти змістилися з виконання роботи згідно з інструкціями та чіткими правилами на роботу, що спрямована на надання якісних публічних послуг та досягнення ефективних результатів.

Отже, публічне управління – це діяльність, яка забезпечує ефективне функціонування системи органів державної виконавчої влади, виконавчих органів місцевого самоврядування, а також надання населенню якісних публічних послуг.

УДК 339.9–043.86/338.436(477)

ГУБЕНКО В.І., д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ ТА ЇЇ АПК У НОВИХ УМОВАХ

Демарш української владної вертикалі в листопаді-грудні 2013 р. щодо асоціації країни в Європейський союз та жорстка і агресивна реакція Російської Федерації щодо наслідків революції гідності в значній мірі ускладнили внутрішню і зовнішньоекономічну ситуацію, що призвело до падіння ВВП країни у 2013 р. на 16,7%, значно перевищивши порогове значення, зниження зовнішньоторговельного обігу України у 2013 р. порівняно з 2012 р. на 1163 млн дол. США або на 8%, в тому числі АПК – на 215 млн дол. США або на 1%. Експорт України знизився на 8%, АПК – на 5%, зовнішньоторговельне сальдо країни залишається від’ємним і склало 13652 млн дол. США, АПК – знизилась на 14,91 млн дол. США або на 14,5%. Частка національного експорту України в структурі ВВП склала у 2013 р. 37,4%, експорту продукції АПК у ВП галузі – 66%. Третина суспільного виробництва продукції АПК опосередковується впливом зовнішньоекономічних відносин, у зв’язку з чим пріоритети національного розвитку повинні враховувати сьгоднішні реалії міжнародних процесів та згубність самоізоляції від зовнішніх ринків, на що спрямована політика Росії протягом останніх 13 років. У 2000 р. питома вага експорту продукції АПК України до країн СНД складала 50,7%, з них до Російської Федерації – 40%, у 2010 р. – до СНД – 34,9%, до РФ – 20,7%, у 2013 р. до СНД – 21,39%, до РФ – 11,7%. Таким чином, питома вага експорту продукції до країн СНД та РФ знизилась відповідно у 2,4 та 3,4 рази. З викладеного напрашується висновок, що реалізація стратегії підкорення України розпочалась з приходом Путіна В.В. до влади, який пам’ятає застереження Петра Першого, що «із втратою Малоросії Росію очікують тяжкі часи та її загибель». Втрачаючи ринки країн СНД та Росії, Україна за 2005–2013 рр. збільшила експорт до країн ЄС у 4,6 разів, до країн Африки – у 8,23 рази, до країн Азії лише за 2009–2013 рр. у 1,78 разів, зайнявши перше місце в структурі експорту АПК України – 34,3%.

За 2010–2013 рр. ЗТО АПК України з країнами ЄС зріс в 1,8 разів, імпорт – в 1,44 рази, ЗТС – у 15 разів, з країнами Азії відповідно в 1,8; 1,37 разів; з країнами Африканського континенту – відповідно в 1,71 і 2,05 разів. За 2000–2013 рр. питома вага українського експорту продукції АПК до Російської Федерації знизилась із 40 до 11,7%. Найбільшу питому вагу експорту продукції АПК займають країни ЄС у 2013 р. – 27,4%, країни Азії – 34,3%, СНД – 21,4%, Африканські країни – 14,64%.

За 8 місяців 2014 р. доля експорту АПК України в загальному обсязі зовнішньої торгівлі продукції аграрного сектору складає 71,1%, порівняно з аналогічним періодом 2013 р., експорт збільшився на 6,7% і склав 10,77 млрд дол. США. Найбільшими чинниками позитивного сальдо є експорт зернових – 36,9%, олії – 24,2%, насіння олійних – 7,1%. Регіональна структура експорту продукції АПК за 8 місяців 2014 р.: країни Азії – 34,6%, країни ЄС – 31,5%, СНД – 17,4%, Африканські країни – 14,5%, інші країни – 1,8%.

Таким чином, вектор розвитку експорту продукції АПК визначений, крім того, перспективними є ринок Індії та Китаю. За 8 місяців 2014 р. до них експортовано продукції АПК на суму 927,7 та 428 млн дол. США відповідно, до Єгипту – 7,9%, Російської Федерації – 7,7%.

УДК 339.564:338.532.64(477)

АРБУЗОВА Т.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

tv_arbuzova@ukr.net

СТИМУЛЮВАННЯ ЕКСПОРТУ ЯК СКЛАДОВА МЕХАНІЗМУ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Політичні події кардинально ускладнили економічні умови, в яких доводиться працювати українським компаніям. Мільярдні зовнішні позики не є розумним виходом,

єдиний шлях до порятунку економіки – розвиток експорту. Через труднощі при проведенні експортної діяльності та втрату традиційних ринків збуту продукції, її невідповідність європейським стандартам якості експортна активність українських підприємств є дуже низькою і вимагає негайного перезавантаження. Зусилля експортерів і держави повинні бути об'єднані для пошуку нових ринків збуту для української продукції. Перспективним є створення національних бізнес-центрів (об'єднань) з підтримки експорту. З огляду на дорожнечу послуг з просування продукції за кордоном, координація дій та об'єднання капіталів і менеджерських зусиль підприємств значно знижує їх витрати. Це можливість, спираючись на напрацьовані ділові контакти, вийти на нові ринки, не втрачаючи часу на встановлення первинних контактів. Центр, використовуючи наявну інформацію про закордонні бізнес кола, передає пропозиції компаній партнерам з гарною діловою репутацією, яким вони будуть максимально цікаві. Створення спільних логістичних та торговельних центрів, рекламна підтримка кращих українських товарів, активна участь компаній у заходах, організованих на державному та міждержавному рівнях сприятиме розвитку експортної діяльності. Ефективність роботи національних бізнес-центрів має забезпечуватися тісним співробітництвом з офісами закордонних бізнес-об'єднань на підставі укладених договорів, прямих контактів з торговими мережами, генеральними підрядниками будівництва провідних країн світу, посольствами України за кордоном, а також іноземними представництвами в Україні, почесними консулами. Аби диверсифікувати ризики, завданням є забезпечення виходу української продукції на ринки ЄС, країн інших континентів, намагаючись максимально утримати російський ринок.

Швидкий вихід на нові ринки можуть забезпечити провідні компанії України, які мають конкурентоспроможну продукцію та досвід роботи за кордоном, відомий бренд або ті, хто активно його просувають. Такі компанії повинні і можуть стати першопрохідцями на нових ринках, забезпечити необхідний піар і авторитет для української продукції, що створить достатню квоту довіри для інших виробників, дасть можливість сформувати корзину кращої української продукції, яка просувається комплексно. Водночас, спільна експортна діяльність провідних виробників України має бути спрямована на підвищення престижності кожної торгової марки окремо.

В багатьох європейських країнах бізнес-об'єднання утворені при тісній співпраці з державою та стали найдієвішими в процесі розвитку системи поширення експорту за кордоном. Якщо не займатимуться цим невідкладно, багато фірм можуть припинити існування вже через 3-5 років, незважаючи на попередні досягнення і провідну роль в економіці України сьогодні.

УДК 339.9-048.34:338.433:338.124.4

БЛИК О.В., канд. екон. наук

Білоцерківський державний аграрний університет

НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТОВАРНО-ГЕОГРАФІЧНОЇ СТРУКТУРИ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ПОСТАВОК ПРОДУКЦІЇ АПК В УМОВАХ КРИЗИ

На сучасному етапі експорт продукції аграрного сектора розкриває можливості входження України до глобальної економічної системи на рівноправних позиціях та закріплення за нею частки світового агропродовольчого ринку. В основі експортоорієнтованої діяльності лежить процес використання експортного потенціалу країни для виробництва та реалізації на зовнішніх ринках конкурентоспроможних товарів, який формується і функціонує під дією ринкових факторів та державного регулювання.

Пріоритетними завданнями загальної стратегії розвитку експортоорієнтованої діяльності повинні стати: перехід до прогресивної товарної структури експорту за рахунок

збільшення частки готових продуктів, підвищення конкурентоспроможності на основі технологічної складової виробництва, впровадження політики імпортозаміщення та збільшення питомої ваги міжгалузевої торгівлі.

В основі сучасного експортоорієнтованого розвитку повинні лежати соціоекономічні та екологічні імперативи, а також принцип виробництва глобального конкурентоспроможного продукту, вимоги до якого формує глобальний попит, економічні, маркетингові, консументні, нормативні та екологічні параметри глобальної конкурентоспроможності агропродовольчих товарів.

Стратегічним пріоритетом АПК України є подальший розвиток зовнішньоторговельних відносин як з країнами СНД, які нині є основними споживачами агропродовольства регіону, так і з країнами ЄС. Водночас із орієнтацією на збереження ринків збуту доцільно диверсифікувати експортні та імпорتنі поставки через пошук та освоєння нових і перспективних ринків, якими наразі є країни Азії, Африки та Сходу. Основними критеріями розвитку чи звуження діяльності на окремих зовнішніх ринках мають стати показники економічної доцільності експорту та врахування допустимого ризику зовнішньоторговельних операцій.

УДК 338.314/.439.4:636.2.034

ІВАНОВА Л.С., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Молочне скотарство посідає одне з провідних місць у галузях аграрного сектору економіки, що характеризується не лише високою часткою у виробництві валової продукції, а й значним впливом на економіку сільського господарства та рівень забезпечення населення продуктами харчування. Як відомо, здійснені аграрні перетворення не забезпечили стійкого розвитку молочного скотарства, внаслідок чого виробництво молока на душу населення скоротилося з початку 90-х років із 373 кг до 217,3 кг (за попередніми даними 2013), що становить 57,2% від науково обґрунтованої норми споживання. Відбулося не лише скорочення обсягів виробництва молока, а й поголів'я дійного стада, відновлення якого вимагає тривалого часу.

Узагальнюючим показником, який характеризує ефективність виробництва молока, є рівень прибутковості, що визначається показником сукупності витрат, які спрямовані на підвищення якісних показників реалізованої продукції.

У 2012 році рівень рентабельності виробництва молока на сільськогосподарських підприємствах, включаючи фермерські господарства, становив лише 2,3%, що на 16,1% менше показника 2011 року. У трьох областях рівень рентабельності молока перевищував 10%, а саме: в Івано-Франківській – 14,9%, Закарпатській – 13,3%, Тернопільській – 11,6%.

Протягом 2012 року ціни на ринку молока мали значні коливання порівняно із 2011. Із жовтня 2012 спостерігалася тенденція щодо незначного підвищення середніх реалізаційних цін на молоко та молочні продукти, реалізовані сільськогосподарськими підприємствами за всіма напрямками. У цілому за 2012 рік ціни зменшились на 380 грн./т (12,5%) проти 2011, а відносно 2010 – на 277 грн./т (9,4%). Разом з тим важливо зазначити, що в умовах обмежених ресурсних можливостей вітчизняного молочного скотарства вирішення завдання стабілізації та зростання обсягів виробництва може бути здійснене тільки на інноваційній основі. Інноваційні ресурси є одним з найважливіших елементів ресурсного потенціалу. Широке впровадження інновацій, використання ресурсозберігаючих технологій, здійснення інноваційної діяльності дозволять збільшити виробництво молока й підвищити економічну ефективність аграрного сектора.

УДК 332.142.4/6

ШПАК М.В., канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ – ОСНОВА СТРАТЕГІЇ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА

Наступне десятиліття буде визначальним для майбутнього всього людства: або співдружність націй розв'яже найголовніші екологічні проблеми, або почнеться незворотна деградація біосфери і поступова загибель цивілізації. Особливість нинішньої ситуації полягає в тому, що нові технології і потенційно необмежений доступ до інформації відкривають величезні перспективи (масштаби яких здатні викликати жах) як позитивного, так і негативного перетворення природного середовища. Взаємна пов'язаність, комплексний характер нових завдань і екологічних проблем вступили у протиріччя з діяльністю національних відомств і транснаціональних корпорацій. Як можуть співпрацювати відомства, що керують економікою, а отже, безпосередньо причетні до забруднення навколишнього середовища, з природоохоронними організаціями, які діють у прямо протилежному напрямі?

Природоохоронні завдання повинні стати невід'ємною частиною діяльності всіх урядових установ, міжнародних і національних організацій. В нинішніх умовах екологічні проблеми перестали вже бути “внутрішньою справою” окремих країн, для цих проблем не існує кордонів. Тому порушення норм природокористування в одній країні завдає значної шкоди далеко за її межами. Новий підхід до проблеми збереження біосфери і розвитку суспільства ґрунтується на принципах двох категорій сучасної і майбутньої людської діяльності: етичних і еколого-економічних. Людство повинно нарешті усвідомити, що воно є невід'ємною частиною природи, а тому повинно жити за законами природи, не керувати природою, а навчитися співпрацювати з нею і лише на такій основі можливий подальший розвиток суспільства.

Головними еколого-економічними принципами діяльності людства в сучасних умовах повинні бути: 1) розумне самообмеження в усіх сферах життя і діяльності; 2) ре циклічність, тобто максимально можливе багаторазове використання матеріалів та ресурсів у виробництві; 3) відновлення ресурсів; 4) контроль рівня забруднень усіх видів, тобто стабілізація та зниження використання екологічно небезпечних технологій і матеріалів у всіх галузях виробництва; 5) стабілізація і регулювання темпів приросту населення.

УДК 338.439:502.131.1(477)

ЯЩЕНКО Ю.А., аспірантка

Науковий керівник – **ПАСКА І.М.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

J_Pryimak@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СТАЛОСТІ

Однією з найважливіших складових сталого розвитку суспільства є комплексний, збалансований розвиток аграрної сфери, що сприяє стабільним прогресивним змінам у виробничій, соціальній і екологічній сферах. Одним з основних факторів сталого розвитку агросфери є вдосконалення організаційно-економічного забезпечення.

Дослідженням даної проблематики займалися багато вчених. Проте, сучасний стан організаційно-економічного забезпечення розвитку агросфери України потребує

впровадження додаткових політичних, організаційних, економічних і соціальних заходів. Тому дані питання потребують подальшого дослідження.

Найгострішими проблемами сталого розвитку сільського господарства залишаються низько дохідне сільськогосподарське виробництво, забруднення довкілля, поглиблення соціально-демографічної кризи, високий рівень безробіття, занепад соціальної інфраструктури, брак коштів та бідність сільського населення та ін.

Основними заходами організаційно-економічного забезпечення сталого розвитку аграрної сфери України є:

- розробка стратегій розвитку агросфери;
- вдосконалення системи управління стратегічним розвитком;
- централізація і децентралізація державної влади;
- належне забезпечення державної підтримки агросфери;
- вдосконалення податкового регулювання;
- регулювання ціноутворення;
- покращення інвестиційного клімату;
- впровадження заходів раціонального природокористування;
- виробництво екологічно-чистої продукції;
- охорона навколишнього середовища;
- підвищення рівня екологічної освіти;
- соціальний захист населення та ін.

Саме вдосконалення організаційно-економічного механізму стійкого розвитку агросфери здатне забезпечити вирішення широкого кола проблем, таких як: вдосконалення системи управління стратегічним розвитком; належне фінансово-економічне забезпечення аграрного сектору; активізація інвестиційної діяльності; вдосконалення системи виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції; забезпечення соціального захисту населення та ін.

УДК 637.134

БОНДАРЕЦЬ В.В., аспірант

Науковий керівник – **КУКУРУДЗА І.І.**, д-р екон. наук

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

yulia.ulyanich@gmail.com

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ МОЛОКОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Основним завданням підприємств молокопереробної галузі є стабільне та безперервне забезпечення населення молоком і продукцією його переробки, що гальмується відсутністю системи цілей, які передбачають максимальне використання виникаючих можливостей, та активне протистояння можливим загрозам.

В умовах конкуренції та постійно зростаючих споживчих очікувань, молокопереробні підприємства зацікавлені не тільки в залученні нових споживачів, а й в утриманні існуючих. Досягнення задоволення споживача на сьогодні для підприємства є головним завданням, яке безпосередньо пов'язане з кінцевою метою – формуванням лояльності споживачів та отриманням прибутку.

Виробник сільськогосподарської продукції, її переробник і продавець продовольчих товарів виступають безпосередніми учасниками проходження продукту від ферми до споживача. В нерозривному ланцюгу «ферма – магазин» формується вартість продовольчого товару, обчислюється його ціна. Вартість товару визначається витратами на його виробництво, переробку і реалізацію, а ціна для покупця – під впливом факторів ринкових відносин.

В усьому ланцюгу «виробництво-переробка-реалізація» постійно виникає проблема дотримання принципу справедливості розподілу економічних результатів праці між учасниками інтегрованого процесу, який часто переростає в протиріччя. Перша проблема –

темпи зростання цін на промислові товари, особливо на енергоресурси, для села за останні двадцять років у кілька разів перевищують зростання цін на сільськогосподарську продукцію, друга – що пропорції розподілу економічного результату праці між учасниками частіше складаються не на користь сільськогосподарського товаровиробника.

Сектор переробки молока і виробництва молокопродуктів один з найбільш зростаючих ринків, відкритий для виробництва нових продуктів і нових технологій. Однак останні роки існує негативна тенденція скорочення обсягів виробництва молочної продукції. Серед основних факторів, що обумовили скорочення обсягів виробництва молочної продукції виділяють: поступове нарощування обсягів імпорту, постійні обмеження на зовнішніх ринках збуту, поступове зниження купівельної спроможності населення, фінансова криза.

Отже, в таких умовах держава має жорстко регулювати закупівельні ціни на молоко як у сільськогосподарських підприємств, так і в населення. Для підтримки молокопереробних підприємств необхідно за рахунок засобів бюджетних та позабюджетних коштів компенсувати частину відсоткових платежів за отримані кредити, які спрямовуються на модернізацію виробничого устаткування та розширення номенклатури продукції.

УДК 681.3:339.138

ТРОФИМЧУК М.І., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Торгівля побутовими товарами в мережі Інтернет досягне близько \$7 трлн в найближчі шість років. Торгівля в Інтернет надає малому і середньому бізнесу все більше нових можливостей і зменшує виклики. В свою чергу підприємства повинні постійно досліджувати, як найкращим чином оптимізувати цей процес.

Згідно статистичних даних в 2013 майже 40% інтернет-магазинів, пристосували своє програмне забезпечення до обслуговування клієнтів на мобільних пристроях. Ця тенденція буде продовжуватися, так як все більше споживачів використовують свої телефони та планшети, для покупок в будь-який час, в будь-якому місці. Підприємства повинні переконатися, що їх сайти оптимізовані таким чином, щоб клієнти могли переглядати їх на будь-якому типі портативного мобільного пристрою.

Все більше інновацій направлено на поліпшення доставки товарів. Розвиток йде в напрямку пропозицій варіантів безкоштовної або швидкісної доставки.

Електронна комерція повністю руйнує географічні кордони. 2014 рік показав себе роком експоненціального зростання в глобальній електронній торгівлі. Підприємства для забезпечення цього зростання все частіше виходять на глобальний рівень, розширюючи он-лайн операції в зарубіжних країнах.

Маркетинг є одним з основних способів, який допомагає компаніям встановлювати контакти і довіру онлайн-покупців. Вдосконалення маркетингових стратегій в електронній комерції продовжує активно рости.

Для отримання конкурентних переваг все більша частка онлайн-бізнесу використовує оптимальні технологічні поєднання даних користувача з адресною пропозицією що надається, які допомагають споживачам зробити правильний вибір покупки.

В перспективі споживачі хочуть отримувати все більш унікальні, оригінальні продукти. Технології розвиваються в напрямку, коли споживачі можуть вказати заздалегідь, що вони хочуть купити і коли вони хочуть отримати. Тому все більше підприємств працюють в напрямку персоналізації, змінюють або спеціально проєктують продукти. Перспективними для цього є технології 3D друку.

Однією з головних тенденцій залишається також і побудова сильного бренду. Електронна комерція потребує гарантії якості свого функціонування.

УДК 330.101.8

ЗАМКЕВИЧ Б.М., канд. техн. наук
Білоцерівський національний аграрний університет
bogdan_zam@list.ru

УКРАЇНА НА ШЛЯХУ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ

Сьогодні вирішальною цінністю суспільства стає сама людина і її розвиток. При цьому велика увага приділяється шкоді, якої зазнають внаслідок забруднення і погіршення якості довкілля трудові ресурси, трудовий потенціал суспільства і здоров'я людини. Одними із показників людського розвитку прийнято індекс людського розвитку (ІЛР). Цей показник відображає рівень досягнень країн в найважливіших соціально-економічних сферах і виражає рівень задоволення матеріальних і культурних потреб особистості у забезпеченості споживчими благами, які характеризуються переважно кількісними показниками, абстрагованими від їх якісного значення (купівельна спроможність, дохід, обсяг споживання благ і послуг, рівень освіти, охорони здоров'я, культури і т.д.).

Характерно, що рейтинг США, країн Європейського Союзу, Білорусії і Російської Федерації щодо індексу розвитку людини за останні роки безперервно зростає, а рейтинг України зменшився на 12 пунктів – з 66 у 2005 році до 78 у 2012 році.

Очевидно, що проблема підвищення якості життя людини є ключовим питанням державної політики України. Один із напрямків її вирішення можна визначити на основі співставлення аналізів динаміки індексу людського розвитку і балансу державних витрат в період трансформаційних змін до ринкової економіки. Це дозволить усвідомити стратегію економічного розвитку України до європейської інтеграції та прискорить соціалізацію української спільноти.

Досліджено динаміку державних витрат, як джерело формування сталого економічного розвитку України. В структурі державних витрат найменший рівень мають витрати на охорону навколишнього середовища і духовний та фізичний розвиток при невиправданому рівні витрат на забезпечення громадського порядку, безпеки та судової влади. Дослідженням підтверджено, що між ІЛР і рівнем тіньової економіки існує обернена залежність. В Україні в період 2002-2007рр. спостерігається очевидний тренд зростання ІЛР при падінні рівня тіньової економіки, а в 2007-2012 рр. навпаки – при зростанні рівня тіньової економіки ІЛР зменшується. Економічне зростання, подолання корупції, оптимізація структури державних витрат і системи управління економікою з метою забезпечення комфортного життя українців – термінова і важлива стратегія збалансованого прогресивного розвитку України.

УДК 336.115:330.32

БОНДАР О.С., канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет
esbondar@mail.ru

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНИЙ ПІДХІД ДО МОДЕЛЮВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Малий бізнес є основою економіки у багатьох розвинених країнах. У країнах Західної Європи частка малого бізнесу у загальному обсягу ВВП складає біля 50 %, а в деяких – 70-80 %. Кількість населення, зайнятого в малому бізнесі Європи становить близько 70 %.

Можливості економіко-математичного моделювання дозволяють менеджеру самостійно структурувати свою власну ситуацію і створювати власні моделі (або варіанти типових моделей з власними значеннями параметрів) оптимальної поведінки на ринку в умовах

невизначеності і ризику. Так, відома серед маркетологів і менеджерів матриця "Бостон-консалтинг груп" є, на наш погляд, не двомірною, а тривимірною моделлю, в якій поряд з часткою на ринку і темпом росту продажів обов'язково повинен розглядатися такий параметр, як прибуток організації.

Для економіко-математичної підтримки малого бізнесу математичні моделі розвитку малого підприємництва повинні вивчатися фахівцями теоретично на основі імовірнісних та імітаційних методів і зіставлятися зі статистичними даними, що характеризують реальний стан в розглянутій галузі економіки.

Методологія математичного моделювання дозволяє ставити і вирішувати різні завдання, що виникають для потреб малого бізнесу, зокрема, завдання аналізу і прогнозування ринкової ситуації, оцінки різних видів ризиків.

Економіко-математичне моделювання дозволяє використовувати моделі, які націлені на конкретне застосування, на відміну від моделей прикладної статистики, які можна використовувати в будь-якій сфері діяльності. Прикладами є економіко-математичні моделі управління запасами, за допомогою яких вдається знаходити оптимальні розміри поставок і процедуру їх надходження. Зазвичай застосування таких моделей дозволяє принаймні вдвічі скоротити сумарні витрати. Набір подібних комп'ютерних моделей повинен бути робочим інструментом менеджера малого підприємства.

В маркетингових дослідженнях для малого бізнесу велику роль відіграють фактори нечислової природи – якісні ознаки, інтервальні і нечіткі оцінки та ін. Оригінальність і ефективність математичного апарату визначається тим, що він заснований на використанні відстаней в вибіркових просторах, а не операцій підсумовування.

При застосуванні математичних моделей досить важливим є дослідження стійкості висновків по відношенню до допустимих відхилень вихідних даних і передумов моделі. Тільки та модель може бути рекомендована для практичного використання, для якої отримані з її допомогою висновки мало змінюються при подібних відхиленнях.

УДК 334.732.5:631.145.002.51/52

ЧЕБОРАКА А.Ф., здобувачка

Науковий керівник – **ТРОФИМЧУК М.І.**, канд. екон. наук
Білоцерківський національний аграрний університет

ПРОБЛЕМИ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЇХ РІШЕННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

Економіка України на сучасному етапі свого розвитку, включаючи її агропромисловий комплекс, знаходиться в стані глибокої кризи. Негативний вплив мають військова агресія, структурні, міжгалузеві диспропорції, що нагромадилися в народному господарстві протягом десятиліть, все це і призвело до гострого дефіциту товарів виробничого і невиробничого призначення, і особливо енергоносіїв. Криза посилюється розбалансованістю фінансово-кредитної системи, невідповідністю сформованих управлінських структур потребам економічного розвитку.

Основними енергетичними показниками сільськогосподарського виробництва є висока енергоємність сільськогосподарської продукції, яка в декілька разів вища, ніж у передових країнах, низька енерго- і електроозброєність праці в сільському господарстві, яка за останні роки знизилася на 25%, низьке річне споживання енергії в розрахунку на одного сільського жителя.

На сьогоднішній день в умовах глибокої кризи слід вирішити такі суперечливі завдання, як: зниження енергоємності виробництва сільськогосподарської продукції за рахунок реалізації ефективних заходів з енергозбереження при забезпеченні надійного енергопостачання сільських регіонів, поліпшення побутових умов життя населення, збільшення валового виробництва сільськогосподарської продукції.

Слід у повному обсязі використовувати різні заходи стимулювання ефективного енергоспоживання, а саме пільгове оподаткування, кредитування, а також заходи відносно посилення адміністративного впливу за нераціональне використання паливно-енергетичних ресурсів.

УДК 004.78:336.717

ЮВІН В.В., здобувач

Науковий керівник – **ТРОФИМЧУК М.І.**, канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ПЛАТІЖНИХ ТЕРМІНАЛІВ В ПРОВЕДЕННІ ФІНАНСОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Все більшу популярність завойовують платіжні термінали, через які можна поповнити рахунок мобільного телефону, заплатити за Інтернет, оплатити комунальні платежі, погасити кредит.

ПТ займає невелику площу (до 1 кв.м.), потребує підключення до електромережі та має безпроводний GPRS-модем, який підключений до мережі Інтернет, що дозволяє клієнтам проводити платежі моментально. Розглянемо, наскільки відповідають такі операції українському законодавству.

Відповідно до п. 1 Постанови Національного банку України № 53 від 05.03.2008 року: “Операції (приймання готівки для подальшого переказу, операції за допомогою спеціальних платіжних засобів та інші операції, пов’язані з рухом коштів, а також отримання інформації щодо стану рахунків) із застосуванням програмно-технічних комплексів самообслуговування (далі – ПТКС), до яких згідно з їх функціональними можливостями належать банківські автомати самообслуговування, депозитні банкомати, платіжні термінали, термінали самообслуговування тощо, можуть здійснювати банки і небанківські фінансові установи, які відповідно до законодавства України отримали відповідну ліцензію/дозвіл щодо переказу коштів органів державної влади, що здійснюють державне регулювання відповідних ринків фінансових послуг, і є платіжними організаціями та/або членами платіжної системи (далі – небанківські фінансові установи), а також суб’єкти господарювання, які уклали агентські договори з банками”.

Зараз переважна більшість підприємців, що використовує ПТ, працює на єдиному податку. Основна перевага в тому, що не потрібно застосовувати РРО, а лише вести книгу обліку форми 10. Але й тут не все так спокійно. Податківці бачать, що підприємці показують за рік обсяг виручки 470–495 тисяч, підозрюють приховування виручки і далі починають діяти. За допомогою податкової міліції розкривається банківська таємниця, аналізується рух коштів на рахунках, розглядаються укладені договори з визначеним відсотком комісії. Визначається період, у якому виникло перевищення 500 тис. Далі підприємці автоматично переводяться на загальну систему, визначаються обсяги незаконної виручки (без використання РРО) і застосовують 5-кратний розмір штрафних санкцій, нараховується ПДВ.

Тобто зараз практично неможливо приховати реальний обсяг виручки при використанні сучасних платіжних систем, тому треба чітко слідкувати, щоб виручка не перевищувала 500 тис. грн.

УДК 681.3:339.138

САВЧУК О.В., здобувачка

Науковий керівник – **ЮХИМЕНКО П.І.**, д-р екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ В СУЧАСНОМУ БІЗНЕСІ

Однією із переваг в конкурентній боротьбі є своєчасне визначення та задоволення, потреб споживача, поінформованість про товар, що сприяє формуванню попиту на нього.

Тому в системі вітчизняного насінництва, яке в сучасних умовах характеризується децентралізацією, руйнуванням налагоджених зв'язків між аграрною наукою і виробництвом, насиченням вітчизняного ринку овочевого насіння імпортом насінням, все більшого значення набуває маркетингова діяльність. Інтеграція традиційного бізнесу з досягненнями інформаційних технологій породжує нову бізнес-діяльність (Інтернет-маркетинг) спрямовану на задоволення потреб споживачів. Основою такої діяльності є оперування інформацією.

Узагальнення визначень Інтернет-маркетингу дає наступне його розуміння: Інтернет-маркетинг являє собою сукупність дій направлених на вирішення маркетингових завдань, як електронних так і традиційних підприємств, використовуючи можливості ІКТ. Основна мета маркетингових завдань отримання максимального ефекту від потенційної Інтернет-аудиторії, а саме аудиторії певного сайту.

По суті Інтернет-маркетинг відповідає на такі питання:

- який рівень конверсії;
- як його збільшити;
- які відвідувачі і звідки приходять на сайт;
- який прибуток вони забезпечують і як його збільшити;
- чому відвідувачі поведуться саме таким чином, а не інакше, і як вплинути на їх поведінку.

Виходячи з концепції маркетингу, Інтернет-маркетинг включає в себе такі три основні види діяльності, як залучення нових клієнтів, утримання клієнтів та проведення досліджень щодо аналізу конкурентного середовища і моніторингу ефективності власної діяльності по задоволенню клієнтів і ефективності рекламної компанії. Економічний ефект, який додатково надає електронна комерція полягає насамперед в раціональному використанні необхідної інформації, а також в суттєвому зниженні витрат на миттєве її пересилання чи отримання. Тому переведення в електронну сферу маркетингової діяльності дозволить знизити витрати на неї, що у свою чергу призведе до зниження собівартості товару чи послуги, спонукаючи все більше компаній у світі впроваджувати рішення електронної комерції у своєму бізнесі.

УДК 519.233.5

НЕПОЧАТЕНКО В.А., д-р фіз.-мат. наук

НЕПОЧАТЕНКО І.А., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

РЕГРЕСІЙНИЙ АНАЛІЗ ТЕМПЕРАТУРНОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ПАРАМЕТРІВ ГРАТКИ У СЕГНЕТОЕЛАСТИКУ BiVO_4

У роботі проведено дослідження по впливу збереження макросиметрії парафази у полідоменному кристалі при фазовому переході $4/mF2/m$ на співвідношення між величинами компонент тензора теплового розширення. На основі отриманих результатів запропоновані функції, які описують залежності від температури параметрів ґратки у двох фазах. Показано, що в сегнетоеластичній фазі експериментальна температурна залежність у BiVO_4 добре апроксимується функцією наступного вигляду:

$$P(t) = A(t) + B(t) = k_1 \cdot e^{k_2 \cdot t} + m \cdot e^{k_3 \cdot (t_0 - t)^\beta}, \quad (1)$$

де $P(t)$ – величина параметра ґратки, $A(t)$ – експоненціальна функція близька до лінійної, $B(t)$ – функція, яка відповідає нелінійному вкладу при зміні величини параметра ґратки, t – температура, k_1 , k_2 , k_3 , m – коефіцієнти. У роботі, застосовуючи функцію (1), проведений регресійний аналіз температурних залежностей кристалографічних параметрів ґратки у сегнетоеластичному BiVO_4 у параеластичній і сегнетоеластичній фазах. Отримано, що середня відносна помилка апроксимації не більше 0,02%.

Запропоновано алгоритм визначення параметрів функції (1), якщо відомі параметри ґратки при двох довільних температурах у пара еластичній і трьох у сегнетоеластичній фазах.

На основі отриманих функціональних температурних залежностей параметрів ґратки визначені функціональні температурні залежності компонент спонтанної деформації і величини спонтанного повороту кристалографічних осей.

УДК 517.956.328:631.15

ШЕВЧЕНКО Р.Л., канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

РОЛЬ ГАРМОНІЧНОГО АНАЛІЗУ В ОЦІНЦІ ВПЛИВУ СЕЗОННИХ ЯВИЩ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Вплив сезонних коливань суттєво ускладнює проведення аналізу багаторічних досліджень урожайності сільськогосподарських культур за допомогою часових рядів. Для оцінки цього впливу застосовується гармонічний (спектральний) аналіз, який побудовано на тригонометричних функціях синуса та косинуса та їх параметрах: частоті, амплітуді та фазовому зсуві. Якщо одиниця часу – рік, то групування по місяцях дає частоту $f=12$. Тоді період $T = 1/f = 1/12 = 0,083$ року. Задача спектрального аналізу – розкласти часовий ряд в ряд Тейлора та виявити частоти, роль яких суттєва та значима. Для розв'язування цієї задачі застосовують модель множинної лінійної регресії

$$X_t = a_0 + \sum_{k=1}^n a_k \cos(\lambda_k t) + b_k \sin(\lambda_k t),$$

де λ – кругова частота, a_k і b_k – коефіцієнти регресії. При наявності n даних матимемо $n/2+1$ функцій косинуса і $n/2-1$ функцій синуса. Якщо коефіцієнт при певних функціях синуса та косинуса великий, то роблять висновок про строгу періодичність на даній частоті в даних досліджу.

З-за незалежності функцій синуса і косинуса можлива провести додавання квадратів коефіцієнтів для кожної частоти і вичислити значення періодограми за формулою $\sum_{k=1}^n P_k = \frac{n}{2} \sum_{k=1}^n a_k^2 + b_k^2$, де P_k – значення періодограми на частоті ν_k , а n – загальна довжина ряду. Періодограма характеризує варіацію даних на відповідній частоті.

УДК 519.863

РЕВИЦЬКА У.С., канд. фіз.-мат. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНИХ ЗАДАЧ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИРОБНИЧИХ ФУНКЦІЙ

Виробничою функцією називають функцію багатьох змінних $Y = f(x_1, x_2, \dots, x_n)$, що описує залежність між випуском продукції Y і витратами ресурсів (факторів виробництва x_1, x_2, \dots, x_n).

Найчастіше розглядають двофакторну виробничу функцію $Y = F(K, L)$, де K – обсяг основних фондів у вартісному або натуральному виразі (капітал), L – обсяг трудових ресурсів (праця), Y – валовий випуск. Найбільш відомою виробничою функцією є мультиплікативна функція $Y = AK^\alpha L^\beta$, де A, α, β – числові невід'ємні параметри, причому $\alpha + \beta \leq 1$.

Умови, яким задовольняє така функція:

1) $F(0;L) = F(K;0) = 0$ – за відсутності одного з ресурсів виробництво неможливе;

2) $\frac{\partial F}{\partial K} > 0; \frac{\partial F}{\partial L} > 0$ – із зростанням ресурсів випуск зростає;

3) $\frac{\partial^2 F}{\partial K^2} < 0, \frac{\partial^2 F}{\partial L^2} < 0$ – із збільшенням ресурсів швидкість зростання випуску

уповільнюється.

Частинним випадком виробничої функції є функція Кобба-Дугласа $Y = AK^\alpha L^{1-\alpha}, 0 < \alpha < 1$. Для збільшення точності прогнозу у функцію Кобба – Дугласа вводять додатковий множник e^n , що характеризує темп приросту випуску під впливом науково-технічного прогресу: $Y = Ae^n K^\alpha L^{1-\alpha}$.

На практиці поряд з мультиплікативними виробничими функціями використовують й інші: $Y = aK + bL, Y = \min(aK, bL)$.

УДК 371.321.1

МЕЛЬНИЧЕНКО О.П., канд. с.-г. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

mela731@rambler.ru

ЕКОНОМІЧНІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕГРАЛЬНОГО ЧИСЛЕННЯ

Відмітимо, що економічний зміст визначеного інтеграла полягає у тому, що він чисельно дорівнює обсягу виробленої продукції підприємством чи фірмою з продуктивністю праці $f(x)$ за інтервал часу $[0; T]$, тобто $q = \int_0^t f(t)dt$.

Мета роботи: представити застосування визначеного інтегралу в задачах економічного змісту.

Розглянемо виробничу функцію Кобба-Дугласа, яка враховує технічний прогрес, має вигляд $y = AK^\alpha L^\beta e^{\lambda t}$, де K – обсяг основного капіталу; L – обсяг трудових ресурсів; λ – інтенсивність розвитку виробництва, пов'язаного з технічним прогресом. Тоді згідно з економічним змістом виробничої функції обсяг виробленої за t років продукції визначається

за формулою $q = \int_0^t f(t)dt$.

Розглянемо задачу визначення капіталу за відомими чистими інвестиціями. Чисті інвестиції – це загальні інвестиції, які надходять в економіку за певний інтервал часу, із відрахуванням інвестицій на відшкодування основних фондів. Таким чином, за одиницю часу капітал збільшується на обсяг чистих інвестицій. Припустимо, що капітал $K = K(t)$ збільшується за одиницю часу t на обсяг чистих інвестицій $I = I(t)$. Тоді чисті інвестиції – це похідна капіталу за часом t , тобто $I(t) = K'(t)$.

Часто в економічних дослідженнях доводиться знаходити приріст $K = K(t)$ є первісною для функції капіталу за інтервал часу від t_1 , до t_2 , тобто $\Delta K = K(t_2) - K(t_1)$. Оскільки $K = K(t)$ є первісною для функції $I = I(t)$, то, використовуючи формулу, яка пов'язує первісну з

визначеним інтегралом, можна записати: $\Delta K = K(t_2) - K(t_1) = \int_{t_1}^{t_2} I(t)dt$.

УДК 636.52/.58:611.013/.612.014.44

ДИРДА В.О., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

МЕХАНІЗМИ ФОТОБІОЛОГІЧНИХ ЕФЕКТІВ МОНОХРОМАТИЧНОГО СВІТЛА

На підставі досліджень було запропоновано принципову схему реалізації фотобіологічних ефектів у еукаріотів, що відображає два експериментальних факта, а саме: по-перше, це виявлена зміна внутрішньоклітинної концентрації цАМФ, який являється одним із факторів, що контролює ріст клітин; по-друге, це можливість існування в екстраретинальних клітинах ссавців спеціалізованого фоторегулюючого пігменту типу фітохром. Світло змінює локально редокс-стан мембрани, що в свою чергу, викликає зміни у внутрішньоклітинній концентрації цАМФ та цГМФ, а також у системах транспорту через мембрану.

До першої групи гіпотез необхідно віднести такі, що пояснюють біологічну дію світла через взаємодію електромагнітних хвиль з електричними полями клітин та тканин організму. Фотоефект забезпечується первинним поглинанням речовиною кванту світла, при цьому один з електронів переміщується з нижнього на верхній енергетичний рівень, переводячи молекулу-акцептор у збуджений стан. В подальшому, в результаті появи різниці потенціалів між ділянками опроміненого біооб'єкту, виникає фотоелектрорушійна сила, яка активізує фізіологічні процеси. Також висловлюється думка про те, що підвищення активності клітин під дією НЛВ виникає внаслідок локального підвищення температури на мембранах.

Відносно другої групи гіпотез, то існують достатньо переконливі дані про те, що механізми впливу монохроматичного світла на клітини включають участь молекули кисню в фотоактивації клітинного дихання. В процесі клітинного дихання в нормі 1 – 2 % кисню не відновлюється повністю до H_2O , а тільки до супероксидного аніону O_2^- .

УДК 519.216.8

ПАТКІН Є.Д., асистент

Білоцерківський національний аграрний університет

patkin88@mail.ru

ПРИКЛАД ПОБУДОВИ МАРТИНГАЛЬНИХ МІР

На ймовірнісному просторі $\{\Omega, \mathfrak{F}, P_0\}$ розглядаємо еволюцію ризикового активу, заданого законом $S_n = (1 + \rho_n)S_{n-1}$, $n = \overline{1, N}$, який набуває значень з інтервалу $(-1, c]$, $0 < c < \infty$ і є випадковою величиною, а неризиковий актив еволюціонує за законом $B_n \equiv 1$, $n = \overline{1, N}$.

Теорема 1. Множина мартингальних мір непорожня, якщо існують борелеві функції $\varphi_i(x_i) \geq 0$ такі, що:

$$\begin{cases} \int_{-1}^c \varphi_i(x_i) dF_i(x_i) = 1, & i = \overline{1, N} \\ \int_{-1}^c \varphi_i(x_i) x_i dF_i(x_i) = 0, & i = \overline{1, N} \end{cases}$$

$$Q(A) = \int_A f(\omega) dP_0, f(\omega) = \prod_{i=1}^N \varphi_i(\rho_i), f(\omega) \geq 0, P_0(f(\omega) = 0) = 0.$$

Сім'я борелевих функцій $0 \leq \varphi_n(x), x \in (-1, c]$ є такою, що
 $E^{P_0} \varphi_n(\rho_n) \rho_n = 0, E^{P_0} \varphi_n(\rho_n) = 1, E^{P_0} \{f(\omega) | \rho_n\} = \varphi_n(\rho_n), n = \overline{1, N}$.

Також в роботі доведено, що множина обмежених знизу і зверху мартингальних мір є щільною в множині усіх мартингальних мір.

ЗМІСТ

Житник Т.П. Теоретико-методологічні аспекти державного регулювання доходів сільського населення.....	3
Задорожна Р.П. Роль фінансового сектору в економічній системі.....	3
Приходько Т.В. Конкурентоспроможність продукції як напрям забезпечення підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	5
Непочатенко А.В. Аналіз змін матеріально-технічного забезпечення МТП сільськогосподарських підприємств України за останні два десятиріччя.....	6
Сидоренко А.І. Інституційні засади ефективного використання засобів праці в АПК.....	6
Безпечна І.В. Використання інноваційного потенціалу регіонів України.....	7
Ботвинко Н.А. Особливість використання робочої сили у сучасному світі	8
Рибак Н.О. Людський капітал як інтенсивний виробничий фактор економічного розвитку... ..	8
Галенко О.І. Оцінка ефективності управлінської діяльності підприємств зерно-продуктового підкомплексу.....	9
Бабицька О.О. Доцільність страхування врожаю сільськогосподарськими підприємствами.....	10
Хомяк Н.В. Організація бухгалтерського обліку зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві.....	11
Стаднік Л.І. Первинний облік орендних операцій із земельними наділами.....	12
Заболотний В.С. Особливості обліку доходів відповідно до НП(С)БО 1.....	13
Хомовий С.М. Сьогодення обліку дебіторської заборгованості.....	13
Томілова Н.О. Методичні основи формування інформаційного забезпечення управління якістю сільськогосподарської продукції.....	14
Гаврик О.Ю. Теоретичні підходи для визначення категорії «ефективність».....	15
Демчак І.М. Особисті селянські господарства, як складова неформальної економіки	16
Карман О.В. Виробництво та збут овочів особистими селянськими господарствами.....	17
Чумак Р.М. Особливості диверсифікації діяльності сільськогосподарських підприємств....	17
Скоцик В.Є. Економічні засади модернізації технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств.....	18
Батажок С.Г. Напрями оптимізації фінансових механізмів підтримки регіонів України.....	19
Гутко Л.М. Страховий ринок України: стан, проблеми та перспективні напрями розвитку.....	20
Шевченко А.О. Євроінтеграційні процеси та їх наслідки для українського фондового ринку.....	21
Попович А.А. Економічні критерії оцінки землекористування.....	21
Однорог М.А. Оцінка інвестиційного потенціалу аграрних підприємств.....	22
Гура А.М. Організаційні засади формування системи збуту в сільськогосподарських підприємствах	23
Вихор М.В. Методичні підходи до оцінки стратегічної ефективності сільськогосподарських підприємств.....	23
Шемігон О.І. Ризик-менеджмент в управлінні організацією.....	24
Гринчук Ю.С. Місія та генеральна мета корпорації	25
Сокольська Т.В. Економічні основи екологізації сільськогосподарського розвитку.....	26
Коваль Н.В. Основні підходи до розуміння публічного адміністрування та його еволюція.....	27
Губенко В.І. Вектори розвитку зовнішньоекономічних відносин України та її АПК у нових умовах.....	28
Арбузова Т.В. Стимулювання експорту як складова механізму стабілізації економіки України в сучасних умовах	28
Білик О.В. Напрями оптимізації товарно-географічної структури зовнішньоторговельних поставок продукції АПК в умовах кризи.....	29

Іванова Л.С. Проблеми підвищення прибутковості виробництва молока в сільськогосподарських підприємствах України.....	30
Шпак М.В. Підвищення ефективності використання природних ресурсів – основа стратегії подальшого розвитку людства.....	31
Яценко Ю.А. Організаційно-економічне забезпечення розвитку агросфери України в контексті сталості	32
Бондарець В.В. Конкурентоспроможність молокопереробних підприємств.....	33
Трофимчук М.І. Основні тенденції розвитку електронної комерції.....	34
Замкевич Б.М. Україна на шляху збалансованого розвитку	34
Бондар О.С. Економіко-математичний підхід до моделювання малого бізнесу	35
Чеборака А.Ф. Проблеми енергозбереження та їх рішення в агропромисловому комплексі України.....	36
Іовін В.В. Перспективи платіжних терміналів в проведенні фінансових операцій.....	36
Савчук О.В. Роль інтернет-маркетингу в сучасному бізнесі.....	37
Непочатенко В.А., Непочатенко І.А. Регресійний аналіз температурної залежності параметрів ґратки у сегнетоеластичу BiVO_4	38
Шевченко Р.Л. Роль гармонічного аналізу в оцінці впливу сезонних явищ в сільськогосподарському виробництві.....	39
Ревецька У.С. Аналіз економічних задач за допомогою виробничих функцій.....	40
Мельниченко О.П. Економічні застосування інтегрального числення.....	40